

Living Danube Limes

**Zhodnocovanie kultúrneho dedičstva a podpora
udržateľného cestovného ruchu
prostredníctvom ŽITIA spoločného dedičstva na
PODUNAJSKOM ÚSEKU LIMES ako základ pre
Kultúrnu cestu**

E-Newsletter

Vydanie #3, Január 2022

Interreg

Danube Transnational Programme

Living Danube Limes

PREZENTÁCIA NOVÝCH PARTNEROV PROJEKTU

Moldavsko

Ungheni je región v stredozápadnej časti Moldavskej republiky, ktorý sa nachádza v bezprostrednej blízkosti Európskej únie. Miestnym centrom regiónu je mesto Ungheni. Nachádza sa vo vzdialenosti 105 km severozápadne od hlavného mesta Moldavskej republiky a rozprestiera sa na ľavom brehu rieky Prut v dĺžke 9 km.

Ungheni je dôležitým hospodárskym centrom s dobre rozvinutou cestnou sieťou, s jednou z najväčších železničných križovatiek v Moldavskej republike a s riečnym prístavom. Podľa údajov z posledného sčítania (2016) je tretím najväčším mestom v krajine.

Mestská rada Ungheni je právnickou osobou a podľa zákona má k dispozícii dedičstvo a výhody finančnej autonómie. Verejná správa mesta je založená na zásadách miestnej autonómie a decentralizácie verejných služieb.

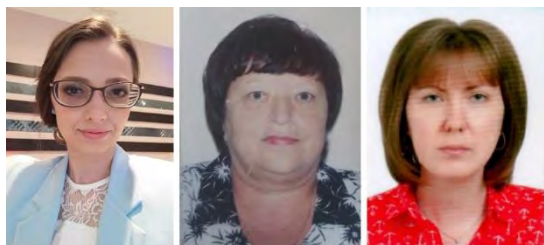
Ekonomickou základňou radnice je dedičstvo mesta, ktorá je zdrojom príjmov a uspokojenia sociálnych a hospodárskych potrieb obyvateľstva.

Mestské dedičstvo je súčasťou verejného dedičstva a pozostáva z osobného a nehnuteľného majetku spravovaného mestskými verejnými orgánmi, podnikmi, štátnymi inštitúciami a organizáciami z územia, ktoré priamo uspokojujú potreby obyvateľstva.

Ungheni je hostiteľom najdôležitejších a značkových výrobkov krajiny, ktoré tiež podporujú národnú kultúru a tradície, ako napríklad: "Covoare-Ungheni" (výroba kobercov), "Ceramica-Ungheni" (výroba keramických výrobkov) a "Ungheni – Vin" (výroba vína a brandy).

Vďaka svojej geografickej polohe sa mesto nazýva „Západná brána Moldavskej republiky do Európy“. Má významný turistický potenciál a je to miesto kde sa minulosť spája s prítomnosťou a vytvára cesty do budúcnosti.

Turistické dedičstvo mesta Ungheni by mohlo predstavovať príležitosť pre sociálny a hospodársky rozvoj regiónu v rámci projektu prostredníctvom silného záväzku všetkých zainteresovaných strán, zameraného na aktiváciu kapitálu prírodnej krajiny, histórie a kultúry. Projekt preto poskytne jedinečnú príležitosť na integráciu poznatkov a zistení dostupných v partnerských krajinách a oblastiach na rozvoj efektívneho a racionálneho postupu zavádzania, podpory a zachovania cestovného ruchu a historického dedičstva.

Tím Ungheni: Zľava doprava: I. Olearciuc (manažérka komunikácie),
T. Pavliuc (finančná manažérka), V. Darie (koordinátorka)

STATUS QUO PRÁCE NA PROJEKTE LIVING DANUBE LIMES

NAPREDOVANIE V OBLASTI WPM

3. Stretnutie partnerov projektu 6. septembra 2021.

Dňa 6. septembra 2021 sa partneri projektu Living Danube Limes virtuálne stretli na 3. stretnutí partnerov projektu. Pôvodne sa plánovalo osobné jednodňové stretnutie jeden deň pred konferenciou, ktorá bola organizovaná Fakultou technických vied Univerzity v Novom Sade v jej priestoroch, avšak vzhľadom na to, že sa opäť zhoršila situácia s pandémiou COVID-19, museli byť obe udalosti transformované do online aktivít.

Keďže podujatie zahŕňajúce interné stretnutie a verejnú konferenciu tiež poskytlo veľmi dobrý prehľad o súčasnom stave projektu, jeho prvých výsledkoch a šírení, zástupcovia spoločného sekretariátu nadnárodného programu Danube

Transnational Programme (DTP) boli pozvaní, aby sa pripojili k partnerom a využili túto príležitosť na vykonanie svojej povinnej návštevy v prvom roku (v rámci tejto štruktúry).

Počas prvého bloku stretnutia odprezentovali vedúci všetkých tematických a investičných pracovných balíkov (WP) napredovanie ako aj nadchádzajúce úlohy a činnosti vo svojom WP. Všetci partneri tak získali stručný prehľad o všetkých súčasných snahách a v projekte Living Danube Limes, od posledných archeologických lokalít, ktoré sa majú zhromaždiť (WP T1), po komplexnú komunikačnú stratégiu pozdĺž podunajského úseku Limes (WP T2), vrátane prvých úvah o ekologickom a udržateľnom cestovnom ruchu, pokiaľ ide o rímsky podunajský úsek Limes (WP T3), ako aj o súčasný stav procesu budovania repliky lode Lusoria (WP I1).

Po krátkej prestávke všetky podunajské partnerské krajiny predstavili a odprezentovali svoje národné pilotné lokality, ako aj prvé činnosti vykonávané na mieste a budúci vývoj, ktorý sa v nich plánuje. Na základe národného prehľadu bola poskytnutá aktualizácia súčasného dosahu projektu, ktorá odrážala doterajšie veľké komunikačné úsilie a úspech šírenia projektu Living Danube Limes. Úplne posledná sekcia dňa bola venovaná projektovému manažmentu a plynulo prešla do nasledujúceho zasadnutia riadiaceho výboru, ktorý je rozhodovacím orgánom projektu. V tomto rámci sa otvorene diskutovalo o všetkých citlivých otázkach týkajúcich sa riadenia projektu Living Danube Limes a partnerstva. Konzultovali sa možné riešenia a stratégie a rozhodnutia o tom, ako riešiť existujúce záležitosti, ktoré boli dohodnuté v rámci priamej konzultácie so zástupcami spoločného sekretariátu, ktorí boli prítomní na zasadnutí.

NAPREDOVANIE PRACOVNÉHO BALÍKA WP T1

Status quo Archeologickej databázy

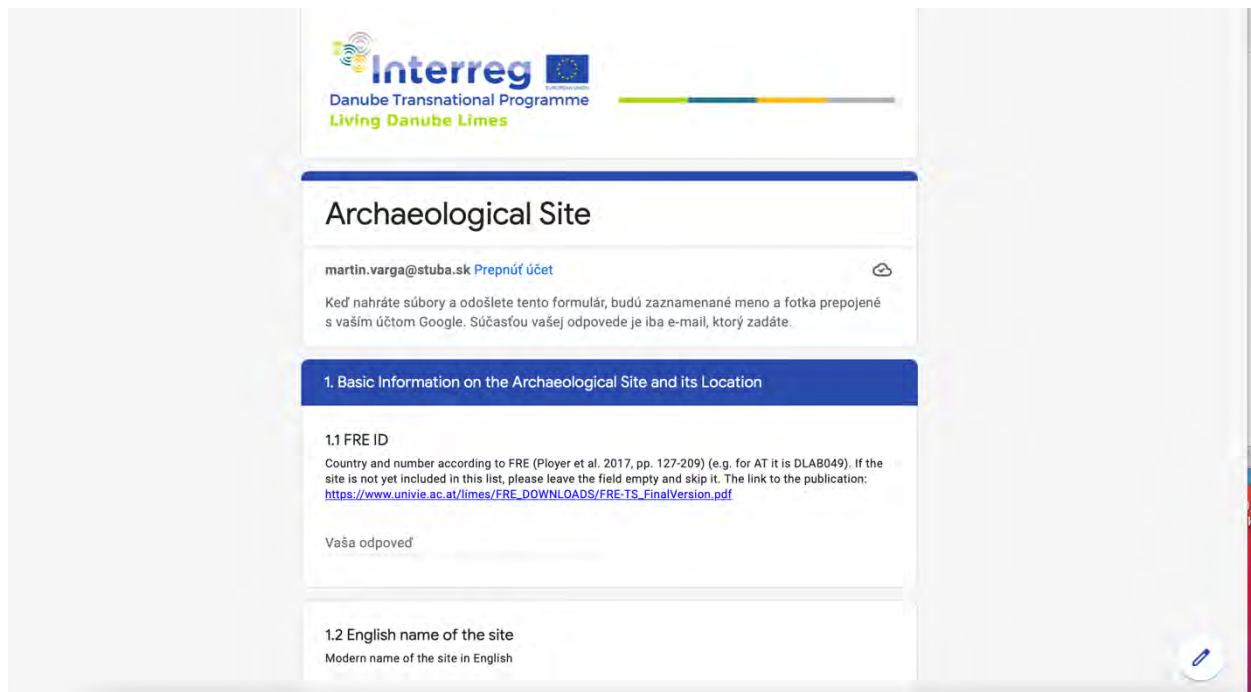
Mapovanie kultúrnych stôp Rímskej ríše na brehoch Dunaja je výzvou, s ktorou sa chce každý výskumný tím stretnúť, analyzovať a riešiť. Riešili sme túto úlohu s vedomím, že nie je nová. Práve naopak, v minulosti bolo k tejto téme vytvorených niekoľko vedeckých príspevkov. Vzhľadom na túto skutočnosť bolo pre nás architektov základnou témou štandardizácia jazyka s našimi archeologickými kolegami. Diskusie boli dlhé, ale uspokojili obe strany. Nevyhnutné bolo aj vytvorenie systému katalogizácie pre najlepšie možné budúce využitie. Vytvorenie kategorizácie založenej na vytvorení alebo rekonštrukcii objektov, ktorých stavba trvala niekoľko storočí a ktoré mali pridané ďalšie vrstvy pre možné varianty ich prezentácie v budúcnosti, sa ukázalo ako výzva.

Lokality svetového dedičstva - Kelemantia - Iža - Slovensko (foto: Martin Varga)

Vedeli sme, že počet lokalít bol vopred definovaný, avšak bolo potrebné zvážiť možné budúce rozšírenie databázy. Pôvodný katalogový systém sa neustále rozvetvuje, keďže k základným objektom vo vojenských táboroch sa postupne pridávali ďalšie špecifické kategórie. Ďalšie kategórie zahŕňajú civilné objekty (domy, dediny) nachádzajúce sa v blízkosti vojenského opevnenia a vybudované cesty, ktoré tieto objekty spájali, obklopené cintorínmi. Technické pamiatky, ako sú malo zachované akvadukty a kanalizácie, sú často skryté v podzemí už existujúcich „archeologických“ lokalít. Pri historicky silnom vojenskom pohybovom dedičstvom sa môžeme spoľahnúť na pochodové tábory alebo, pri obľube Rimanov zanechávať po sebe písané záznamy, aj na tesané texty, aké sa zachovali v Trenčíne (Slovenská republika) v brale kopca. Zvádzali sme interný boj o tom, ktorý jazyk zvoliť pri zbere všetkých informácií - latinčina istú chvíľu víťazila, ale angličtina nakoniec neúprosne potlačila všetku opozíciu ohromnou silou a opäť raz rozdrvila latinčinu do prachu času.

Našou prvou úlohou však bolo vybrať vhodnú platformu na zber dát. Hľadali sme užívateľsky prístupnú platformu prijateľnú pre všetkých partnerov projektu, a voľne dostupná platforma Google <https://docs.google.com/> sa ukázala byť najvhodnejšou. Pomocou tejto platformy bol vytvorený dotazník, aby sme získali potrebné informácie od našich partnerských organizácií.

The screenshot shows a Google Docs form titled "Archaeological Site" with the Interreg Danube Transnational Programme logo at the top. The form is for "martin.varga@stuba.sk" and includes a note about Google account login. The form content includes:

- 1. Basic Information on the Archaeological Site and its Location**
- 1.1 FRE ID**
Country and number according to FRE (Ployer et al. 2017, pp. 127-209) (e.g. for AT it is DLAB049). If the site is not yet included in this list, please leave the field empty and skip it. The link to the publication: https://www.univie.ac.at/limes/FRE_DOWNLOADS/FRE-TS_FinalVersion.pdf
- 1.2 English name of the site**
Modern name of the site in English

Archeologický online dokument (foto: Martin Varga)

Tieto informačné formuláre sa ukázali ako nenahraditeľný podklad pre vznikajúci web a mobilnú aplikáciu. V priebehu niekoľkých mesiacov bola táto databáza napĺňaná a jej obsah dosiahol 352 objektov. Je to pozoruhodné číslo, ktoré len potvrdzuje nevyhnutnosť vytvorenia tejto rozsiahlej databázy rímskeho kultúrneho dedičstva v podunajskej oblasti. Po jednoduchom importovaní sú a budú všetky informácie spracovávané v prostredí programu Microsoft Excel. Chceli by sme poďakovať našim partnerom za ich čas a úsilie. Veľmi si to vážime a veríme, že zozbierané dáta vytvoria pevný základ ďalších míľnikov projektu.

Vývoj aplikácie

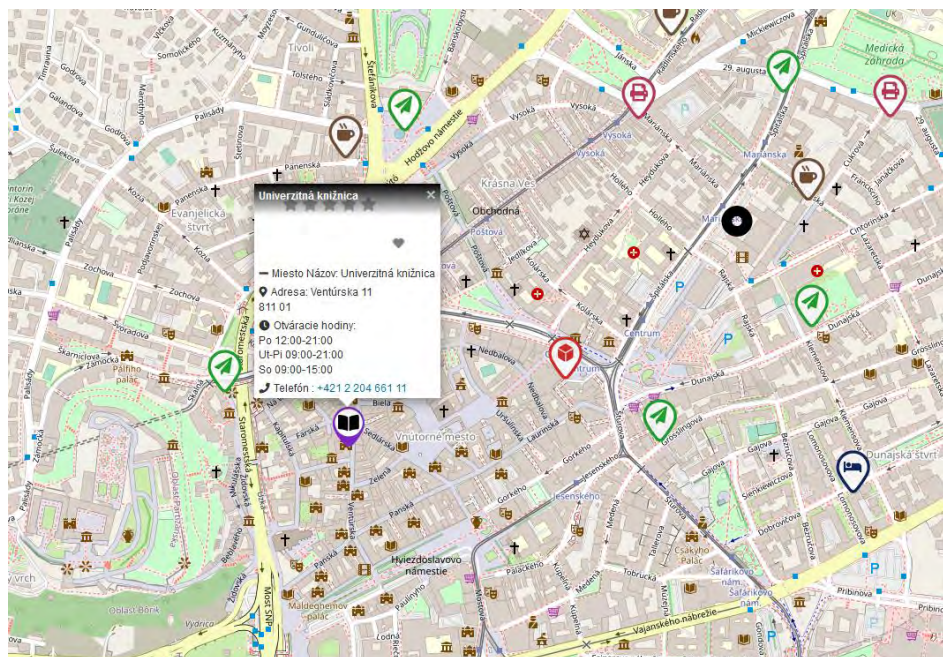
Úvod

Účelom aplikácie Living Danube Limes App je prezentovať archeologické lokality rímskych opevnení a sídiel v podunajskej oblasti. Jej cieľom je zvýšiť atraktivitu týchto významných a fascinujúcich miest pre turistov, posilniť kultúrne a historické poznatky verejnosti o rímskej civilizácii v podunajskej oblasti a poskytovať funkčné a pútavé aplikácie svojim užívateľom – súčasným a budúcim turistom, ale aj obyvateľom žijúcich v regióne obsiahnutom v projekte Living Danube Limes. Na prípravu aplikácie je potrebných niekoľko krokov:

Definícia návrhu a základných funkcií aplikácie po stretnutí s projektovými partnermi

Začiatkom roku 2021 sa zorganizovalo online stretnutie všetkých projektových partnerov, na ktorom sa diskutovalo o nápadoch a koncepcii aplikácie. Po úspešnom ukončení stretnutia bol predložený základný návrh aplikácie a jej funkcií. Aplikácia by mala prezentovať všetky zozbierané archeologické lokality v úseku Limes z 10 partnerských krajín, zverejňovať náleziská a nájdené artefakty spolu s podujatiami a expozíciami pomocou textov, obrázkov a videí. Osem pilotných oblastí bude prezentovaných aj prostredníctvom rekonštrukcií vo virtuálnej realite. Lokality budú prezentované ako ikony na interaktívnej mape, ktorá bude základným motívom používateľského rozhrania aplikácie. Interaktívna mapa bude mať možnosť zväčšenia a posunutia. Archeologické náleziská ako ikony sa zobrazia vo vrstvách podľa historických období. Užívateľia budú môcť meniť historické obdobia a vývoj a zmeny na úseku Limes bude ukázaný objavením sa a miznutím ikon podľa zvoleného obdobia. Dotknutím sa ikony lokality sa zobrazia základné informácie spolu s dostupnými

fotografiami, videami, objektmi alebo rekonštrukciami vo virtuálnej realite. Interaktívna mapa bude navrhnutá tak, aby používala lokalizáciu GPS na zobrazenie aktuálnej polohy používateľa.

Příklad mapového rozhraní - Archimapa - lokality relevantné pre študentov architektúry (zdroj: <https://archimapa.sfastu.sk>).

Hlavným jazykom aplikácie bude angličtina. Iba vybrané informácie (napr. informácie o archeologickej lokalite, historické informácie) budú dostupné aj v národnom jazyku lokality. Videá a interaktívny obsah vo forme rekonštrukcie vo virtuálnej realite sa bude produkovať predovšetkým v angličtine.

Keďže budú prezentované dáta v rôznych formátoch, myšlienka spoločného systému správy obsahu bola vytvorená s cieľom posilniť a udržať súčasnú a budúcu komunikáciu medzi partnermi. Tento systém správy obsahu by mal byť pripojený k aplikácii, aby sa zabezpečila nepretržitá aktualizácia a upozornenia pre používateľov.

Aplikácia bude kompatibilná s telefónmi s operačným systémom Android a iOS a stiahnuteľná prostredníctvom obchodov s aplikáciami týchto platforiem.

Aplikácia bude k dispozícii na internetovej stránke týkajúcej sa projektu s odkazmi na obchody s aplikáciami a interaktívnu mapou, zobrazujúcou základné informácie pre každú archeologickú lokalitu.

Komunikácia s IT profesionálmi s cieľom špecifikovať technické parametre, rozsah prác, cenu a vhodné softvérové nástroje.

Zavedené koncepty a ciele aplikácie a systému správy obsahu boli komunikované rôznym IT odborníkom a profesionálom. Následne boli prediskutované a špecifikované technické otázky ako obmedzenie veľkosti v obchodoch s aplikáciami, prezentovanie rôznych dát v rámci aplikácie, riešenie hostovania, databáza a systém správy obsahu. Diskutovalo sa o niekoľkých riešeniach týchto problémov. Aby sa vyriešil problém obmedzenia veľkosti aplikácie v obchodoch s aplikáciami, je možné vytvoriť Progressive Web App, ktorá ukladá a používa online dáta, ktoré prenáša do mobilného zariadenia, pričom však nevyčerpáva všetky zdroje zariadenia. Aby sa vyriešil problém prezentácie rôznych dát ako 3D, údajov z máp, obrázkov a iných, Map Box SDK sa považuje za uskutočniteľnú možnosť na použitie v rámci systému Unity Engine. Pre databázu možno použiť SQL alebo PostgreSQL so systémom správy obsahu založeným na systémoch Drupal alebo Laravel Framework. Na efektívnu prácu s dátami je potrebné poznať vopred presné usporiadanie a preto boli rôzne databázové štruktúry navrhnuté a komunikované s odborníkmi. Výsledkom tejto komunikácie bola príprava formulára v Google Forms, ktorý sa použil na zhromažďovanie a triedenie údajov pred podpísaním dohody s vývojárom aplikácií.

Príklad použitia aplikácie MapBox Unity SDK (zdroj: <http://barankahyaoglu.com>)

Príprava formulára a zber dát

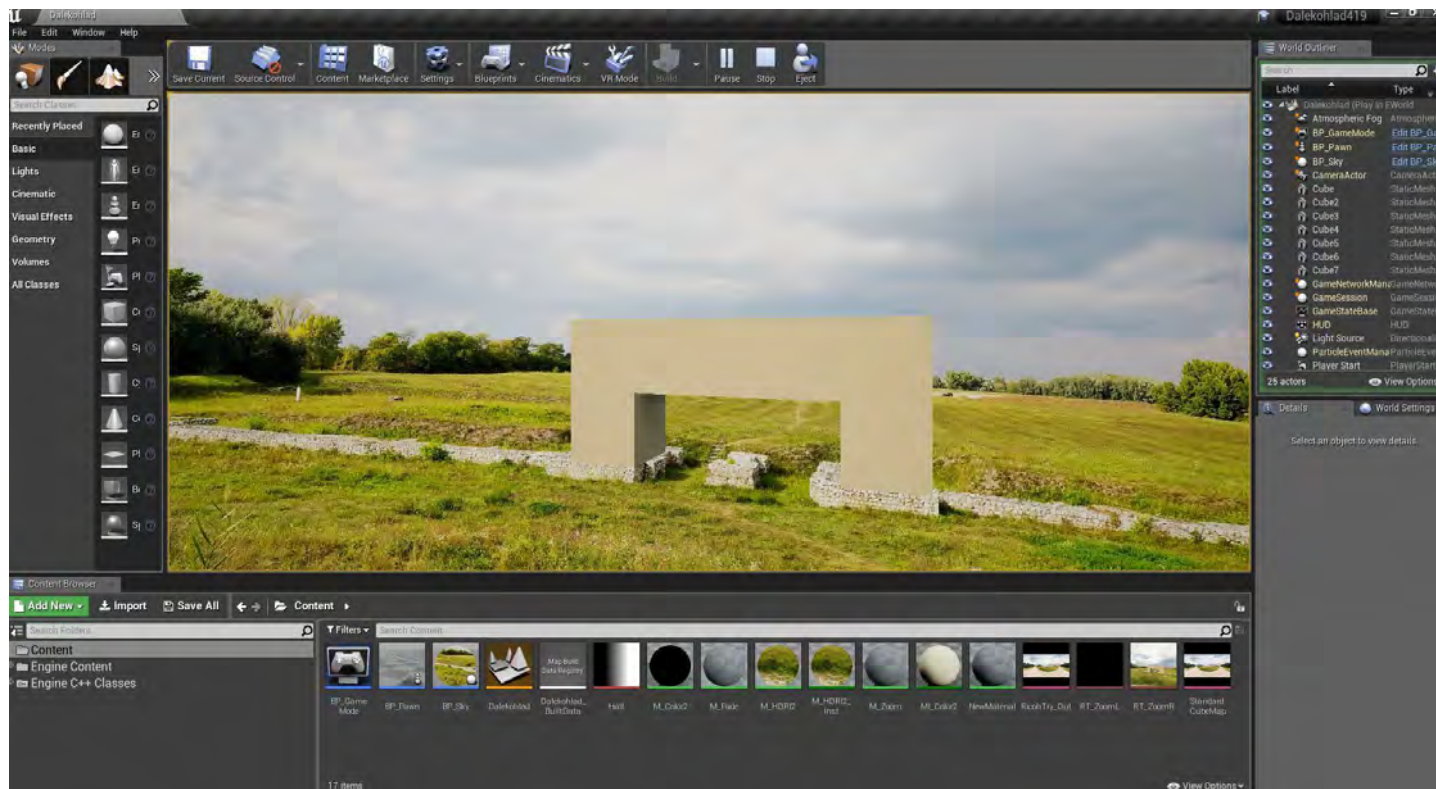
Na účely zberu a triedenia dát pre ďalší vývoj aplikácie bol navrhnutý formulár Google Forms pre Archeologickú Lokalitu. Tento formulár zbiera dáta od všetkých partnerov na základe rôznych otázok a špecifikuje obrázky a rozsah údajov, ktoré aplikácia a jej databáza použijú. Pri použití tohto spôsobu zberu údajov od rozsiahleho projektového konzorcia bolo možné získať údaje za 352 miest zo všetkých 936 miest. To nám poskytuje lepší obraz o požadovaných zdrojoch na spracovanie a používanie týchto dát. Napriek tomu malo použitie formulára Google Forms svoje obmedzenia pri správe dát, pretože nebolo možné opätovne odoslať alebo pridať nové obrázky do databázy. Tento problém bolo potrebné vyriešiť manuálnym pridaním obrázkov správcom formulára. Zhromaždené a štruktúrované údaje sa skopírujú do nového systému správy obsahu a ďalej sa budú používať v aplikácii.

Zber údajov na rekonštrukciu vo virtuálnej realite (VR) – komunikácia s odborníkmi v oblasti prezentácií vo VR

Vo VR sa zrekonštruje pilotné miesto každej krajiny, preto sú potrebné podrobné vizuálne údaje na manuálnu rekonštrukciu týchto miest. Toto bola komunikované s LBI Arch Pro a bolo rozhodnuté, že STUBA bude zhromažďovať údaje z troch pilotných lokalít – Chorvátska, Rakúska a Nemecka. LBI Arch Pro zozbiera údaje o ostatných pilotných lokalitách. Po zozbieraní dát sa zorganizuje ďalšie stretnutie s cieľom prediskutovať ďalšie kroky a dohodnúť sa na podobnom vizuálnom a grafickom štýle rekonštrukcií vo VR a problémoch s kompatibilitou aplikácie. Následne sa plánuje 3D modelovanie objektov lokalít.

Keďže pandemická situácia neumožnila návštevu týchto lokalít za účelom zozbierania podrobných vizuálnych údajov, ďalší formulár Google Forms bol navrhnutý na zozbieranie údajov. Tento formulár bol zaslaný do partnerských krajín, od ktorých sa ešte čaká na odpoveď.

Medzitým sa s dátami z Ižy preskúmali technické postupy na vytvorenie rekonštrukcií vo VR v nástroji Unreal Engine.

Skúšanie technického pracovného postupu importovania 3D modelov do fotograficky zachyteného prostredia lže (zdroj: Ing. arch. MArch. Roman Hajtmanek)

Verejné obstarávanie vývojára aplikácií a podpisovanie zmluvy

Zdalo sa, že verejné obstarávanie je najťažšou úlohou celého procesu, keďže jeho administratívne a finančné pravidlá začiatkom tohto roka zamedzili uzatvoreniu zmluvy s profesionálnou firmou na vývoj aplikácií. Po prekonaní administratívnych problémov a ďalšej technickej špecifikácie aplikácie sa však plánuje, že do konca roka sa verejné obstarávanie ukončí a zmluva s vývojárom aplikácie bude podpísaná. Tieto problémy tiež spôsobili oneskorenie ďalších krokov procesu, pretože sú veľmi závislé od úzkej spolupráce s kontrahovanými IT odborníkmi.

Príprava grafického dizajnu aplikácie

Elegantný grafický dizajn vytvorí prístupné a užívateľsky príjemné rozhranie s jednoduchým ovládaním priblížením a posúvaním mapy s ikonami archeologických lokalít.

Z uskutočnených konzultácií s IT odborníkmi vysvitlo, že interaktívna mapa môže byť aj v 3D, čo otvára nové možnosti pre grafický dizajn. Návrh aplikácie je však stále v procese a je predmetom diskusie, pretože závisí od ďalšej komunikácie s vývojárom aplikácií, ich požiadaviek a technických obmedzení.

Vývoj systému správy obsahu

Požadované údaje sa stále zbierajú prostredníctvom Google Forms, ale je naplánované, že 4 týždne po zazmluvnení vývojára aplikácií bude správa obsahu spustená a bude sa o nej ďalej diskutovať s partnermi. Následne sa údaje z formulárov Google Forms začlenia do nového systému. Systém správy obsahu zjednoduší aktualizáciu databázy aplikácií. Systém bude mať tri typy účtov na úpravu obsahu aplikácie: účty pre pridružených partnerov – budú môcť upravovať iba vlastný obsah, účty pre vedúcich a primárnych partnerov projektu – budú môcť upravovať svoj obsah a obsah ich pridružených partnerov, a pár administratívnych účtov na správu databázy a celého obsahu.

Vytvorenie jednostranovej webstránky

Po vývoji systému správy obsahu bude začiatkom roka 2022 navrhnutá jednostranová webstránka. Táto webová stránka bude obsahovať základné informácie o projekte, interaktívnu mapu s lokalitami a ich základnými informáciami a úvod pre prepojenia na obchody s aplikáciami. Plánuje sa, že táto stránka bude spustená do konca marca 2022.

Vývoj prototypu a konečnej verzie aplikácie

Prototyp aplikácie by mal byť pripravený do konca marca vrátane pripojenia k systému správy obsahu a skúšobných rekonštrukcií vo VR. Odstraňovanie chýb a ladenie tohto prototypu povedie ku konečnej verzii aplikácie, ktorá bude koncom mája prístupná v obchodoch s aplikáciami. Povolenie aplikácie od obchodov s aplikáciami si tiež vyžaduje čas, preto sa plánuje, že bude pripravené do konca júna 2022.

Národné mýty, tradície a príbehy s rímskym pôvodom

Cestujte s nami pozdĺž rieky Dunaj a preskúmajte niektoré mýty, zvyky a sviatky, ktoré prežili dodnes ale pochádzajú z rímskej éry.

Rakúsko, zavedenie náhrobkov a obety pri stavbách, Maria Erker (PLUS)

Spolu so samotnou rímskou kultúrou sa do keltsko-germánskej oblasti dostal aj zvyk zriaďovať náhrobky. Tento zvyk bol predtým neznámy. Na náhrobných kameňoch boli zobrazené obrazy mŕtveho; meno, vek, pôvod a povolanie zosnulého boli tiež uvedené na kameňoch.

Pri výstavbe nových budov sú v niektorých nemecky hovoriacich oblastiach do základov novej budovy zabudované noviny, prípadne listina alebo mince. V stredoveku bolo zvykom obetovať zvieratá, vajcia alebo mince počas výstavby, či dokonca zvieratá zamurovať živé. U Rimanov boli bežné stavebné obety. Súčasný zvyk pravdepodobne pochádza z rímskych či dokonca predrímskych čias. V Salzburskom múzeu sa nachádza malá soška z kovu, ktorá bola nájdená na brehu rieky Salzach a je považovaná za rímsku stavebnú obeť za most. Je možné, že to bola obeť bohu rieky Luvo alebo Jupiterovi, otcovi bohov.

Maďarsko a Rumunsko, sviatky pochádzajúce z rímskej éry, Gergő Máté Kovács (BME), Zsuzsanna Emília Kiss (BME)

11. november, deň Szt. Márton (Sv. Martin)

Rôzne tradície v deň sv. Martina je možné spájať s osobou narodenou v Savárii (Szombathely) v Panónii okolo rokov 316 a 317 n.l. Je známe, že Sv. Martin založil prvý európsky kláštor v Ligugé v 361 n.l. a bol zvolený za biskupa v meste Tours. V súvislosti s jeho volebným príbehom za biskupa mesta Tours v roku 371 n.l. sú husi obľúbeným jedlom v novembri.

25. december, Vianoce

Najzreteľnejším príkladom tradícií s dlhým a nepretržitým pôvodom sú Vianoce ako jeden z najdôležitejších hostín kresťanstva. Avšak ich dátum je odvodený od starovekého zimného slnovratu. V starovekom rímskom presvedčení – najmä v kulte Mithras – bol tento deň dňom znovuzrodenia slnka „Dies natalis solis invicti“.

11. január, Juturnalia

Rimania oslavovali v tento deň Juturnu, bohyňu vodných zdrojov a manželku bohu Janusa. Takto to opisuje rumunský etnológ a folklorista A.M. Marinescu 1. V rumunskom kresťanskom pravoslávnom kalendári je 6. január venovaný oslave Bobotează. Voda, rieky, jazerá, moria a všetky vodné zdroje sa počas výnimočnej bohoslužby stávajú svätými. Domy, objekty a ľudia sa kropia svätenou vodou na ochranu.

22. január, deň Vince

Meno Vince (Vincent) pochádza z latinského výrazu pre „vítazný“. Preto tento deň, ktorý súvisí so Sv. Vincentom, má poraziť temné sily zimy a priniesť jar. Sv. Vince je už dlho patrónom vinohradníkov v Maďarsku. V tento deň vinohradníci odrežú z vinice prútiky a nechajú ich klíčiť v teplej miestnosti. Ak vyklíčili dobre, predpovedá sa dobrý výnos vína.

10. február, oslava boha Fauna

Faun je jedným z najstarších bohov Talianska, duchom hôr, kopcov a polí, ochrancom dobytky, polí a poľnohospodárstva. Rimania slávil Fauna 13. februára. 2 Rumunský kresťanský ortodoxný kalendár oslavuje 10. Februára deň svätého Haralambia. Tradične prinesú sedliaci pri tejto príležitosti výrobky zo svojich plodín (pšenica, kukurica, múka atď.) do kostola a koná sa špeciálna bohoslužba, aby boli požehnané polia, plodiny a zvieratá a zabezpečená ochrana a hojnosť.

1. marec, Mărțișorul

Dňa 1. marca v Rumunsku muži ponúkajú ženám a dievčatám mărțișoare, malé predmety ozdobené červenou a bielou šnúrkou. V ten istý deň Rimania oslavovali boha Marteho/Marsa, ktorý bol bohom vojny, ale aj bohom prírody, jari a polí. 3 Pre Rimany to bol aj deň Matronalie, oslavy všetkých rímskych matiek nazývaný aj Calendae Foeminarium. 4 Duálny charakter boha Marteho môže byť dôvodom kombinácie červenej a bielej šnúrkou. Nosenie malých predmetov nazývaných mărțișoare by v nadchádzajúcom roku malo priniesť šťastie. Tradícia Mărțișor môže mať ďalšie staroveké korene v miestnych Tráckych mytológiách.

Chorvátsko, saláma Lukanika, populárne jedlo po stáročia, Ivana Ožanić Roguljić, Mislav Fileš (IAHR)

Podobne ako v mnohých iných krajinách s touto tradíciou, najmä v Srbsku, Bulharsku a Grécku, aj v regióne Srijem možno nájsť recept na výrobu klobásy z obdobia rímskych čias. Tento recept poznáme od rímskeho autora Apicia z jeho zbierky receptov z 1. storočia n.l. Aj keď je jeho recept celkom jednoduchý, Lukanika je dnes trochu iná, pretože používa mierne vykvasené bravčové mäso a rôzne koreniny, ktoré sa zriedkavo používajú v salámach ako píniové oriešky, vavrín a rutu.

Srbsko, starobylý pohrebný obrad zanechania peňazí pri zosnulých, Tijana Mrđić Nemanja Mrđić (IAB), Milena Krklješ, Olivera Marković, Marina Carević Tomić (FTN)

V mnohých rímskych hrobách bola minca nájdená ako súčasť hrobu. Táto minca sa mala zaplatiť prievozníkovi, aby sa zosnulý dostal do podsvetia cez rieku Styx. Dokonca aj dnes väčšina rodín, dokonca aj so silnou kresťanskou tradíciou, zanecháva vo vreckách zosnulého peniaze, mince aj bankovky, hoci to nemá nič spoločné s kresťanstvom, keďže za cestu do neba sa nepožaduje poplatok. Pri rozhovoroch takmer nikto z ľudí nevedel racionálne vysvetliť tento zvyk a nepoznal jeho pôvod. Jedinou odpoveďou bolo, že je to zvykom a že je „na výdavky“. Kňazi nie sú proti tejto tradícii a nesnažia sa meniť jej pohanský pôvod alebo presviedčať ľudí, aby sa jej vyhýbali.

Rumunsko, nepretržité jazykové dedičstvo Ríma, Ana-Maria Machedon (UAUIM)

Názov Rumunská pochádza z latinského slova romanus v zmysle rímsky alebo z Ríma.⁵

Rumunský jazyk

Rumunčina je výsledkom vývoja latinského jazyka, ktorým sa hovorilo v rímskej provincii Dacia. Zdedil fonetiku, veľkú časť slovnej zásoby a gramatiku latinského jazyka.⁶ Rumunský jazykovedec a filológ Alexandru Rosetti genealogicky zadefinoval rumunský jazyk: „Rumunský jazyk je latinský jazyk, ktorý sa nepretržite hovorilo vo východnej časti Rímskej ríše, v podunajských rímskych provinciách (Dacia, Južná Panónia, Dardania, Horná a Dolná Moesia) od momentu jeho vstupu do týchto provincií.“⁷

Bibliografia

Academia Republicii Socialiste România, (1996), Dicționar Enciclopedic Român, Vol.IV, București: Editura Politică.

---

2 Marinescu 2008, 75

3 Marinescu 2008, 92-97

4 Marinescu 2008, 101

5 Academia Română 1998

6 Academia Republicii Socialiste România 1966, 179

7 1968, 75: „Limba română este limba latină vorbită în mod neîntrerupt în partea orientală a Imperiului Roman, cuprinzând provinciile dunărene romanizate (Dacia, Pannonia de sud, Dardania, Moesia Superioară și Inferioară) din momentul pătrunderii limbii latine în aceste provincii și până în zilele noastre.” (preklad A-M Machedon)

Academia Română, Institutul de Lingvistica "Iorgu Iordan" (1998), Dicționar explicativ al limbii române, 2nd edn., București: Editura Univers Enciclopedic.

Marinescu, A.M. (2008), Cultul pagân și creștin. Sărbătorile și datinile romane vechi, București: Editura Saeculum I.O

Nicolau, I. (1998), Ghidul sărbătorilor românești, București: Humanitas

Ožanić Roguljić, I. (2008): Olivia's Cookbook, Roman Recipes Adapted for the 21st Century, Municipal Museum Vinkovci, Vinkovci 2008.

Sreten P. Nedeljko B. Etno-kulturološki zbornik, ETNO-KULTUROLOŠKA RADIONICA SVRLJIG, Svrljig, 2013.

Tátrai Zs.– Karácsony Molnár E.: Jeles napok, ünnepi szokások = Important days, festive traditions (Budapest 1997).

Letná škola archeológie Viminacium

Vzhľadom na epidemiologickú situáciu sa predtým plánovaná Letná škola archeológie musela vykonať v hybridnej forme. Prvá časť sa uskutočnila virtuálne ako séria online prednášok v období od 14. do 18. júna 2021. Druhá praktická časť Letnej školy archeológie bola organizovaná vo Výskumnom a návštevníckom centre Viminacium v období od 2. do 5. septembra 2021. Cieľovými skupinami tohto medzinárodného vzdelávacieho podujatia boli vysokoškolskí študenti, ktorých hlavné záujmy sa týkajú kultúrneho dedičstva, rímskej archeológie alebo histórie umenia. Podujatie zorganizoval Inštitút archeológie, Belehrad.

Prvá časť programu, virtuálna letná škola, sa uskutočnila počas piatich dní v rámci pracovného týždňa ako séria prednášok na online platforme Zoom. Prednášky boli zoskupené do tematických celkov, s niekoľkými ďalšími prezentáciami (novými nálezmi v lokalite Viminacium, experimentálnou archeológiou atď.). Na tejto konferencii sa zúčastnilo 20 lektorov zo šiestich rôznych krajín (Srbsko, Chorvátsko, Maďarsko, Slovensko, Rakúsko a Spojené kráľovstvo). Tieto prezentácie sa týkali rôznych tém: využívanie nových technológií v archeológii, rímsky Limes, ochrana, zachovanie, výklad a prezentácia kultúrneho dedičstva, ako aj výchovný účel archeológie. Pre účastníkov programu bola tiež zorganizovaná virtuálna prehliadka Archeologického parku a Výskumného centra (Domus Scientiarum) Viminacium.

Na virtuálnej škole sa zúčastnilo 30 účastníkov (najmä študentov a mladých výskumných pracovníkov) z 12 krajín (Srbsko, Chorvátsko, Čierna Hora, Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Slovensko, Poľsko, Rakúsko, Nemecko, Turecko a Južná Kórea). Na konci leta dostali účastníci Letnej školy dve úlohy na individuálnu prácu. Prvou bolo napísať záverečnú správu vrátane osobných dojmov zo školy a prednášok. Druhou cieľom bolo vytvoriť interpretáciu niekoľkých fotografií geofyzikálne skúmanej oblasti napísanú vlastnými slovami. Boli požiadaní, aby tieto úlohy dokončili, a tým splnili podmienky pre praktickú časť školy v septembri.

Druhá praktická časť Letnej školy archeológie bola v Archeologickom parku Viminacium organizovaná Inštitútom archeológie, Belehrad a Budapeštianskou univerzitou technológií a ekonómie. Všetci účastníci prvého segmentu boli pozvaní do praktickej časti Letnej školy Viminacium. V dôsledku situácie s ochorením COVID-19, súkromných a obchodných záväzkov niektorých účastníkov, ako aj niektorých technických problémov, sa počet účastníkov výrazne znížil. Na druhej časti školy sa zúčastnilo 7 účastníkov z 2 krajín (Srbsko a Maďarsko), medzi ktorými bolo 5 študentov. Všetci účastníci boli ubytovaní v Limes Park v lokalite Viminacium.

Program bol naplánovaný na štyri dni. Prvé dva dni zahŕňali činnosti v oblasti Archeologického parku a Výskumného a návštevníckeho centra Viminacium. Počas tohto obdobia sa účastníci zoznámili s niekoľkými súčasnými situáciami v srbskej archeológii, na príklade lokality Viminacium:

- Prezentácia a turistické využívanie kultúrneho dedičstva s využitím nových technológií
- Vedecké výzvy spojené s turistickými požiadavkami v modernom Srbsku – Výskumné a návštevnícke centrum Viminacium „Domus Scientiarum“
- Geofyzikálne prieskumy – workshop o prezentáciách v teréne a workshop o spracovaní dát.

Posledné dva dni školy boli určené na exkurzie k rokline Železné vráta (Iron Gates Gorge) a k Ram/Lederata a na návštevu najdôležitejších miest v tejto časti srbského úseku Limes.

Počas posledného dňa účastníci vyplnili krátky dotazník zameraný na hodnotenie Letnej školy. Všetci reagovali pozitívne, pričom poukázali na to, že najviac sa im páčila prehliadka Výskumného a návštevníckeho centra Viminacium, Archeologického parku a Mamutieho parku, ale aj exkurzia k Železným vrátam.

LIVING DANUBE LIMES PROJECT

*How to make invisible - visible
Archeological Methodology and Presentation
in the Digital era*

Vinivácium Summer school 14-18 June 2021

Foto: Inštitút archeológie, Belehrad

NAPREDOVANIE PRACOVNÉHO BALÍKA WP T2

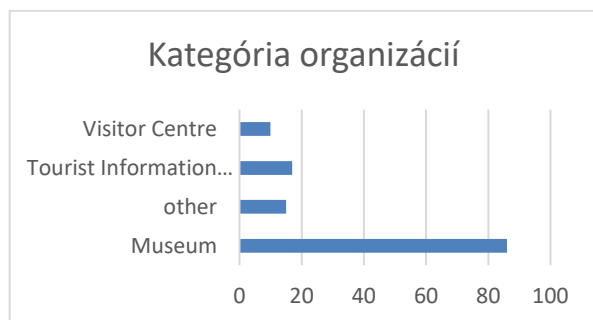
Usmernenia pre úspešnú implementáciu silného a vzájomne prepojeného zoskupenia múzeí

Na základe výsledkov seminára, ktorý sa konal v lokalite Carnuntum, sa v rámci dodania D.T.2.1.1 dosiahli dva medzníky týkajúce sa identifikácie zoskupení múzeí podunajského úseku Limes (Danube Limes Museum Clusters, DLMC):

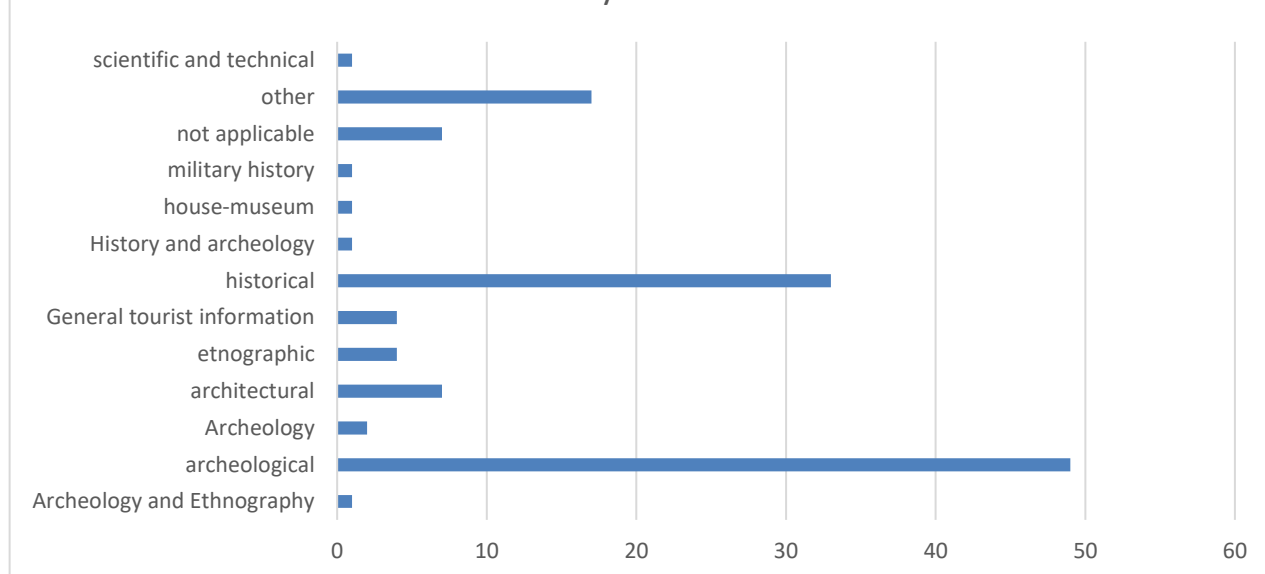
- Zoznam všetkých možných aktívnych kľúčových členov v budúcom zoskupení múzeí DLMC je pripravený vďaka teoretickému výskumu, ktorý zrealizovali všetci partneri projektu (PPS).
- Usmernenia pre úspešnú implementáciu silného a vzájomne prepojeného zoskupenia múzeí sú pripravené a dostupné online. Všetky múzeá a lokality, ktoré sa o túto myšlienku zaujímajú by mali sledovať tento proces. Ďalšie podrobnosti o vyššie uvedených usmerneniach nájdete v knižnici projektových webových stránok.

Prostredníctvom mapovania múzeí, turistických centier, návštevných centier v súvislosti s úsekom Limes, ktoré sa nachádzajú pozdĺž Dunaja bolo medzi desiatimi partnerskými krajinami (Rakúsko, Nemecko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Chorvátsko, Srbsko, Bulharsko, Rumunsko a Moldavsko) bolo identifikovaných 128 organizácií.

Nižšie je uvedený opis potenciálnych hlavných členov DLMC:

Tematický rozsah múzeí

Údaje získané od všetkých partnerov projektu Living Danube Limes priebehu dodania D.T.2.1.1 (podľa NTC „Bulgarian Guide“) a upravené pre tento newsletter

Prostredníctvom vykonaného prieskumu sa účastníci z rôznych lokalít vo všetkých partnerských krajinách LDL podelili o svoje obavy v súvislosti s nedostatkom informácií o cieľoch a výhodách zoskupenia múzeí. Usmernenia riešili tieto obavy načrtnutím rôznych kľúčových faktorov a tém na implementáciu silnej a prepojenej DLMC a poskytnutím jasného a vzájomného porozumenia a dohody o užitočnosti a význame takejto spolupráce všetkým potenciálnym členom a partnerom.

Vízia, poslanie a hlavný cieľ DLMC boli jasne stanovené: DLMC bude existovať na zabezpečenie viditeľnosti spoločného rímskeho dedičstva prostredníctvom svojej jedinečnej hodnoty. Vytvorí synergie medzi všetkými múzeami a turistickými centrami, ktoré sa nachádzajú pozdĺž Dunaja, s cieľom premietiť a propagovať jeho imidž a hodnotu smerom k miestnym a medzinárodným spoločnostiam a v konečnom dôsledku zvýšiť a rozvinúť sociálny a hospodársky potenciál regiónu. Dosiahne sa to prostredníctvom prepojenia identifikovaných lokalít kultúrneho dedičstva, najmä pilotných lokalít, pod jednou spoločnou značkou a jednou spoločnou kultúrnou cestou a prostredníctvom zapojenia všetkých zainteresovaných strán a miestnych komunít.

Strategický dokument na vytvorenie silného a vzájomne prepojeného zoskupenia múzeí Danube Limes Museum Cluster

Podľa týchto usmernení sa v rámci dodania D.T.T.1.2 vykonal hĺbkový výskum konsolidačných nástrojov zoskupenia múzeí Danube Limes Museum Cluster (DLMC). Prostredníctvom tohto výskumu sa vyvíja stratégia, ako zriadiť DLMC v rôznych etapách. Keďže DLMC bude fungovať v dvoch rôznych odvetviach (odvetvie cestovného ruchu a kultúrny a kreatívny priemysel) a v ôsmich rôznych krajinách, jeho potreby z hľadiska synergií, kapitálov, zdrojov alebo infraštruktúry môžu byť diverzifikované alebo nerovnomerné. Nástroje konsolidácie budú zahŕňať návrh všetkých možných činností súvisiacich s mobilitou a odbornou prípravou zamestnancov, propagáciou a marketingom, inováciou a výskumom a medzisektorovou korporáciou.

Preto je potrebná dôkladná analýza síl na makro a mikro úrovniach, vďaka ktorej bude DLMC inovatívne a dynamické. Je dôležité identifikovať členov podpory – poskytnúť hlavným členom potrebné zdroje na ich konečné výsledky (malé a stredné podniky alebo startupy špecializované na výstavné materiály a dizajn, tlač a editovanie, nástroje na renováciu, odborné znalosti v oblasti renovácie, reklamu a podujatia, zájazdy so sprievodcom, artefakty a remeslá, hudobné a divadelné predstavenia, inovácie a technológie atď.), partneri mäkkej podpornej infraštruktúry, ktorí sú verejnými a súkromnými zainteresovanými stranami a budú uľahčovať správu, implementáciu a výkon práce hlavných a podporných členov (obce, zastupiteľské orgány, mimovládne organizácie, školy, univerzity) a partneri tvrdej podpornej infraštruktúry, ktorí sú súkromnými a verejnými zainteresovanými stranami, ktorí poskytujú povinné zariadenia infraštruktúry, ako sú inštalácia a údržba ciest a prístavov, vytváranie cyklistických trás, internetové a mobilné spojenia, čističky vôd.

Pri budovaní zoskupenia sa uplatňoval a nasledoval prístup zhora nadol, a to na základe analýzy na identifikáciu subjektov (múzeá, turistické a informačné centrá), ktoré priťahujú bohatstvo do miestneho hospodárstva a ich uprednostňovanie, aby boli hlavnými členmi združenia a prilákali viac návštevníkov.

Táto stratégia bude predstavovať zriadenie DLMC v rôznych etapách:

- Nastavenie DLMC: Memorandá o porozumení medzi PoC s cieľom vytvoriť právnu formu, štruktúru a systém riadenia DLMC počas projektu LDL. Počas projektu LDL budú mať členovia a partneri k dispozícii aj všetok virtuálny obsah a nástroje (LDL aplikácia a QR kódy), ktoré budú môcť používať a aktualizovať.
- Charta DLMC: Výzva na členstvo a pripojenie ku združeniu. Prvou cieľovou skupinou bude osem múzeí spojených s pilotnými lokalitami
- Inštitucionalizácia DLMC: Príprava na inštitucionalizáciu DLMC ako dlhodobého cieľa, ktorým by sa výsledky DLMC pretavili do sociálno-ekonomického rozvoja podunajskej oblasti aj ďalších oblastí.

Dokument komunikačnej stratégie

V rámci dodania D.T.2.1.2 sa tiež vyvíja komunikačný dokument, v ktorom sa načrtnú primerané komunikačné normy pre zoskupenie múzeí a podporí sa spoločná rímska značka pre podunajské krajiny. Počas prvej medzinárodnej konferencie, ktorá sa konala v septembri 2021, prezentoval umiestnenie značky DLMC Assoc. Prof. Dr. Stefan Serezliev, externý expert pre NTC BG GUIDE. Značka DLMC bude prvýkrát nastavená a bude založená na jej hmotných a nehmotných prvkoch; príkladmi hmotných prvkov značky by mohla byť štruktúra značky (môže to byť prostredníctvom rôznych modulov pod rôznymi pojmami, t. j. obchod, cestovný ruch, hmotné kultúrne dedičstvo), značka (logo a symbol) a vizuálna identita. Nehmotné prvky značky (hodnoty) sú lojalita značky, identita značky a imidž značky. Na prijatie, integráciu a zdieľanie značky medzi všetkými členmi DLMC bude komunikačná stratégia najprv definovať spôsoby umiestnenia značky a ich praktické uplatnenie pri budovaní a oznamovaní kultúrnej značky múzeí pre DLMC. Načrtne aj mechanizmy a normy na optimalizáciu úspešnej spoločnosti v rámci DLMC na spoločnú prezentáciu a propagáciu Rímskeho podunajského úseku Limes.

Prepojenie podunajských krajín prostredníctvom spoločnej histórie

S cieľom regulovať spoločné využívanie a hostovanie lode medzi partnerskými krajinami a jej úlohu katalyzátora rozvoja cestovného ruchu v oblastiach pilotných lokalít sa pripravuje memorandum o porozumení v rámci dodania D.T.2.2.1. Podľa analýzy pilotných lokalít je možné loď kotviť v blízkosti jednotlivých pilotných lokalít s výnimkou Bulharska, Maďarska, Rumunska a Chorvátska, tam je možné ju kotviť v nejakej vzdialenosti od lokality a pri splnení určitých podmienok. Všetci projektoví partneri vykonali teoretický výskum s cieľom identifikovať podmienky registrácie lode vo všetkých partnerských krajinách a možnosti zastavenia na Dunaji. Za miesta zastavenia výletnej plavby pozdĺž brehov Dunaja partnerských krajín a za miesta udalostí súvisiacich s príchodom a odchodom lode bolo určených približne 80 lokalít.

Podujatia v rámci živej histórie a vzdelávacie videá

Na prípravu činnosti A.T2.5 o podpore spoločného chápania dedičstva v podunajských krajinách prostredníctvom podujatí zameraných na živú históriu a vzdelávacích videí sa vypracujú referenčné podmienky a kontrola zabezpečenia kvality s cieľom podporiť partnerov pri plánovaní a zriaďovaní všetkých súvisiacich podujatí a vzdelávacích videí koherentným a účinným spôsobom.

Vyhlasenie o plavbe

Konečne nastal čas! Plánovanie našej Connecting Cruise 2022, 2500 km dlhej plavby na replike rímskej lode s našou Danuvina Alacris je v plnom prúde a tak pokročilo, že sme ju mohli oficiálne oznámiť 17. novembra 2021. Toto súvisí aj s náborom dobrovoľníckych veslárov, ktorí sa budú striedať v 10 sekciách po dobu približne 1-2 týždne. Už vo veľmi krátkom čase sme dostali žiadosti od takmer 200 možných účastníkov a vzbudili sme záujem mnohých o našu niekoľkomesačnú cestu. Cesta sa začne 15. júla 2022 v Ingolstadte (Bavorsko/Nemecko) a skončí začiatkom novembra v Rumunsku. Na trase sa uskutočnia významné podujatia na určených pilotných miestach a tím urobí okolo 80 zastávok na ceste pred dosiahnutím konečného cieľa tesne pred ústím Dunaja do Čierneho mora. Všetkým účastníkom prajeme nezabudnuteľný výlet!

**2500 KM WITH A ROMAN SHIP
ALONG THE DANUBE
CONNECTING CRUISE 2022**

Registrations now open!

JOIN THE ROMAN NAVY HERE:

WWW.DONAU-UNI.AC.AT/DBU/CRUISE2022

NAPREDOVANIE PRACOVNÉHO BALÍKA WP T3

V auguste 2021 sa Fakulta architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave stala hlavným partnerom pracovného balíka III. Pracovný balík III má názov: „Konceptia nadnárodnej ochrany predmetov kultúrneho dedičstva pozdĺž Dunaja vrátane riešení ekologického cestovného ruchu“ a je poslednou časťou celého projektu Living Danube Limes. Zaoberá sa identifikáciou prepojení infraštruktúrnych riešení pozdĺž Dunaja, ako aj cez Dunaj. WP3 (pracovný balík III) je rozdelený na päť základných častí.

V treťom období projektu sa náš tím zamerl na prvú úlohu: „Posilnenie podunajskej oblasti pomocou udržateľných a ekologických riešení v oblasti cestovného ruchu“, ktorá sa sama o sebe zameriava na dva základné ciele. Prvým cieľom je zlepšiť cestovný ruch na miestach pozdĺž Dunaja, ktoré sú úzko prepojené so zoskupeniami múzeí a stredísk návštevníkov, ktoré sa posilnili vo WPT2 a zamerať sa na miesta a lokality, ktoré ešte nie sú veľmi dobre rozvinuté v oblasti cestovného ruchu. Dôraz sa bude klásť na koncepcie udržateľného cestovného ruchu s hlavným cieľom zabezpečiť dlhšie pobyty turistov v regióne. Považujeme za najdôležitejšie úlohy vytvoriť prepojenie medzi jednotlivými turistickými lokalitami cez Dunaj, cyklistické trasy, plánované kultúrne trasy a spoločné koordinované činnosti, po čase s nadväzujúcimi aktivitami s cieľom vytvoriť „udržateľný turistický reťazec“ rímskych podunajských lokalít Limes, zameraný na rozvoj menej známych a turisticky menej navštevovaných oblastí, ich poznanie a začlenenie do spoločného „reťazca“ programu. Na určenie koncepcie je potrebné analyzovať jednotlivé lokality prostredníctvom nasledovných analýz.

- *Historická analýza* – môže inšpirovať a viesť k plánovanej urbanizácii alebo k funkčnému využívaniu a výskumným úlohám;
- *Analýza územia* a súčasného stavu, ktorá zahŕňa napr. dopravné možnosti, cyklistické trasy, turistické trasy, prírodné hodnoty -ochrana prírody, možné využitie územia - konfrontácia s právnymi predpismi, legislatívne zmeny územia, legislatívnu formu ochrany pamiatok atď.;
- *Analýza súčasných aktivít a podmienok na území* - druhy cestovného ruchu, zloženie účastníkov (vek, téma, atď.), šport, rekreácia - typy, podmienky, spojenie s pilotným miestom, veda a výskum - archeológia, prírodný vedecký výskum, služby - gastronómia, ubytovanie, doprava - statická a dynamická.

Rozhodli sme sa implementovať základný zber informácií pomocou dotazníka, ktorý sme poslali všetkým partnerom zodpovedným za jednotlivé pilotné lokality a očakávame ich spätnú väzbu.

Druhou úlohou je rozvoj riešení ekologického cestovného ruchu, ktoré podporujú koncepciu udržateľného cestovného ruchu a podporujú cestovný ruch v nerozvinutých oblastiach. Túto úlohu je potrebné vykonať citlivo, aby prírodné dedičstvo nebolo poškodené nadmerným cestovným ruchom. V návrhu sa zameriavame na druhy dopravy, využívanie

alternatívnych zdrojov energie, ako aj na používanie tradičných stavebných materiálov a nízkouhlíkových technológií. Napríklad:

- *Preprava s nízkou uhlíkovou stopou* – bicykle, skútre, používanie elektrických vozidiel a člnov, dobíjanie elektrickej energie na parkoviskách alebo bicyklové stanice.
- *Nové stavby* - z hľadiska využívania prírodných zdrojov energie je racionálne sústrediť navrhovaný vývoj; je potrebné určiť, či ide o sezónne alebo celoročné využitie zariadení; kapacita zariadení sa musí dôkladne analyzovať z hľadiska možných negatívnych vplyvov na životné prostredie; to sa týka najmä počtu návštevníkov, ktorí sa v danej oblasti zdržujú dlhšie obdobie, ako aj krátkodobého pobytu; úroveň cestovného ruchu a využitia je rozhodujúca pre environmentálne zaťaženie; forma novej výstavby musí rešpektovať hodnoty rímskych pamiatok a nesmie s nimi súťažiť.

S cieľom získať viac údajov z existujúcich pilotných lokalít o ich budúcich možnostiach a plánoch v súvislosti so zelenými riešeniami sme sa rozhodli zaviesť základný zber informácií prostredníctvom dotazníka, ktorý sme poslali všetkým partnerom zodpovedným za jednotlivé pilotné lokality a očakávame ich spätnú väzbu.

V nasledujúcom období, začiatkom roka 2022, sa naša Fakulta architektúry a dizajnu STU zameria na ďalšie úlohy pracovného balíka III. Patrí sem najmä úloha nástrojov fyzickej rekonštrukcie a zviditeľnenia, ktoré sa zaoberajú rôznymi možnosťami prezentácie rímskeho dedičstva v jednotlivých pilotných lokalitách. Ide najmä o metódy prezentácie, ktoré sú neinvazívne a reverzibilné. Nevylučujeme fyzické formy rekonštrukcie (konzervácia, kópie, indikatívne rekonštrukcie), ale zameriavame sa najmä na možnosti nízkonákladových prezentácií a viditeľnosti kultúrnych a historických hodnôt jednotlivých archeologických nálezísk. V tejto úlohe plánujeme nadviazať na výskum partnera projektu LDL - Ion Mincu University of Architecture and Urbanism.

Osobitná časť pracovného balíka (WP) III pozostáva z úlohy: „Vývoj a harmonizácia riešení digitálnej infraštruktúry“, ktoré rieši naša univerzita. Je to dôležitá súčasť projektovej úlohy Living Danube Limes (najmä pokiaľ ide o prezentáciu a realizáciu projektov). Zahŕňa vytvorenie mobilnej aplikácie a webovej stránky, ktorá podporí šírenie aplikácie. Úlohou aplikácie je integrovať všetky informácie získané v projekte a šíriť ich medzi užívateľov aplikácie. Vytvorenie aplikácie je náročné na zber dát, analýzu a výber komponentov, ako aj na technické riešenia. Viac informácií získate v samostatnej časti nášho príspevku.

Pracovný balík III je poslednou časťou projektu Living Danube Limes a v poslednom roku projektu nás čaká niekoľko spoločenských podujatí, najmä finálny projektový workshop a dlho očakávaná plavba repliky rímskej veslice na rieke Dunaj z Nemecka do čiernomorskej delty. Vážna situácia v Európe a na celom svete spôsobená pandemiou ochorenia COVID-19 spôsobila, že projekt LDL sa nemôže plne realizovať tak, ako sa plánovalo. Napriek tomu sme presvedčení, že budúci rok 2022 bude optimistickjší a partneri projektu sa stretnú na spoločných podujatiach a splnia jeden z hlavných cieľov projektu, ktorým je integrácia európskych národov žijúcich na Dunaji.

Fotografia vľavo: Lapidárium - inštalácia - Slovensko - Komárno (Foto: Podunajské múzeum v Komárne)

Fotografia v strede: Prezentácia Kelemantia - Komárno Slovensko (Foto: Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied)

Fotografia vpravo: Rímske hry Gerulata Slovensko (Foto: Múzeum mesta Bratislavy)

NAPREDOVANIE PRACOVNÉHO BALÍKA WPI

Miesto stavby lode

Vzhľadom k lockdownu sa práce nemohli obnoviť až do 24. apríla 2021. S približne 20 dobrovoľníkmi sa 20 m dlhý kýl prepravil zo skladu dreva. V lodenici bol kýl zaistený na zarážkach, ktoré boli pevne ukotvené v zemi. Potom sa kýl zrezal na vhodné rozmery, poškodené plochy boli vymenené a odtokový kanál bol pridaný. To posledné je dôležité zariadenie, ktorá umožňuje rovnomernú distribúciu vody, ktorá sa hromadí v spodnej časti.

Ďalším cieľom bolo upraviť stavebný priestor tak, aby sa potom mohli dosky vytvarovať do konečného tvaru pomocou tlaku. Na tento účel boli formy, ktoré boli postavené už v decembri 2020 podľa plánov liniek a rámov, pripravené ku kýlu v prednastavených bodoch. Aby boli pevne pripavené aj na koncoch boli najprv priečne stabilizované latami na betónovej podlahe a potom pripavené ku tzv. koze na špeciálne konštruovanom lešení (sklze) na vrchu. Bočné laty potom už neboli potrebné. Ďalším krokom bolo pripavenie hornej dosky k ľavoboku a pravoboku. Na tento účel boli k formám pripavené pásy pre hornú a dolnú hranicu prvej laty, kde bude doska neskôr inštalovaná. Šablóna so zaostrenými tyčami bola upevnená pomedzi tak aby vrchy tyčí dosiahli na vrch a spodok pásov. Táto šablóna bola umiestnená na doske s dĺžkou 20 m a body boli nakreslené z koncov šablón na dosky.

Tieto body boli prepojené harmonizačným spôsobom s pomocou spojovacích lát a potom bola doska vyrezaná. Potom sa táto prvá doska upevnila medzi pásmi na pravoboku a druhá na ľavoboku. Boli potiahnuté ľanovým olejom, aby sa zabránilo praskaniu. Na každej strane sa má inštalovať celkovo deväť dosiek.

Nasledovala „pozorná práca“: Vyrobito sa približne 35 podlahových platní. Podlahová platňa, ktorá je umiestnená na mieste, kde bude neskôr pripojený stožiar, musí byť hrubšia, pretože musí stabilizovať stožiar. Bola vyrezaná z jednoliatej časti duba a dokončená koncom októbra. Podlahové platne sú na trupe zaistené pružnou reťazou. Na tento účel boli tri pásy na ľavoboku nastavené na aerodynamické hrany formy, až po miesto kam neskôr dosiahne podlahová platňa. Najmenej tri body sa musia dať preniesť cez pásy do reťaze. To znamená, že tri pásy musia byť pripavené na viac ako 18 m. Tri polohy pásov boli vyznačené na reťazi na ľavoboku. Tieto tri body boli potom prenesené z reťaze do šablóny (topoľ, 3 mm). Body boli spojené s malou latou. Táto línia bola prenesená na pravobok na topoli, ktorý bol vyrezaný ako šablóna a prenesený do dubového kusa, ktorý je vhodný pre podlahovú platňu. Potom sa dub zrezal, ohobľoval a vyhladil. Tento postup bolo potrebné vykonať pre každú z približne 35 podlahových platní, pretože každá podlahová platňa má individuálny tvar.

Od jesene sa vyrábajú rebrové články. Ide o proces, ktorý sa musí zopakovať približne 70-krát, pretože pre každú podlahovú platňu treba vytvoriť dva rebrové články.

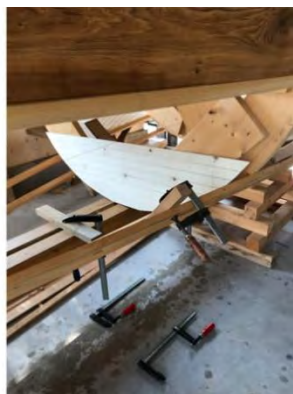
Z bezpečnostných dôvodov sú priemery a dĺžky mierne odlišné od historického modelu, aby sa zabránilo nehodám a aby loď zvládla zdvihnutie žeriavom a prepravu po zemi, niečo čo rímsky model nemusel znášať.

Rebrové články sa vyrábajú podľa podobného systému ako podlahové platne: Pružná reťaz siahajúca od kýlu k okrajnici (k hornému okraju prvej fošne) je dostatočne stabilizovaná, aby sa ňou ťažko pohybovalo. Na nej je vyznačený bod pri kýle, ako aj na hornom okraji prvej dosky. Reťaz je ohnutá na ľavobok pozdĺž pásov tak, aby reťaz ležala na pásoch. Tieto miesta sú označené na páse (maskovacou páskou alebo ceruzkou). Poloha reťaze je vždy na dlhšej krivke na ráme s priemerom približne 8 cm. Pri hoblňovaní sa zužuje zo stredu ku korme alebo zo stredu na predok. Do šablóny sa prenesú aspoň tri značky z reťaze - tie sa zhodujú s polohami pásov (topoľ, 3 mm). Body označené na šablóne sú vystlané malou latou a spojené čiarou. Potom sa topoľ vyreže ako šablóna a rozrezaný povrch sa vyhladí. Šablóna sa po použití musí dobre uložiť, pretože sa môže použiť na pravobok. Vhodné kusy duba sa vyberú pre rebrové články. Potom sa šablóna položí, obrysy sa nakreslia na dub a dub sa rozpíli. Nový článok rebra je ohobľovaný a upravený. Toto sa musí opakovať približne 70-krát, pretože každý rám má individuálny tvar. Zároveň sa ohobľovalo viacero vesiel.

V novembri sme začali viac obíjať loď doskami. Ukázalo sa, že niektoré dosky, hoci sú relatívne tenké pri 2.5 cm, sa museli natiahnuť niekoľko centimetrov na čele a korme, aby ich bolo možné pripaveniť na loď. Na to bolo potrebné napariť dubové drevo, čo je proces, ktorý trvá približne jeden a pol hodiny s každou doskou a ktorý bol využívaný aj Rimanmi. Po naparovaní je potrebné do niekoľkých minút pripaveniť drevo, ktoré je vtedy poddajné.

Ďalšie kroky sú pripojenie zvyšných dosiek a vytvorenie rahien. Táto práca potrvá do konca roka, kedy sa začne s interiérovou výstavbou.

Fotografia vľavo: Kladenie kýlu koniec apríla 2021 (foto: Mathias Orgeldinger)

Fotografia v strede: Túto topoľovú šablónu neskôr nahradí k dubová podlahová platňa (foto: Boris Dreyer)

Fotografia vpravo: Budúca Danuvina Alacris v novembri 2021 (foto: Constantin Gläser)

Workshop „Rímske remeslá a rímska stavba lodí,“ 22. a 23. júl 2021 v Nemecku

Na workshope rímskeho remesla a rímskej stavby lodí obe časti postupovali samostatne podľa hlavných kategórií remesla, ale vždy si udržiavali spojenie k sebe navzájom a ku stavbe lodí.

Na workshope sa zúčastnilo takmer 40 ľudí. Účastníci, ktorí na začiatku zdieľali svoju motiváciu účasti, zhodnotili seminár na konci a hodnotenie spokojnosti bolo 92%.

Poradie a harmonogram, v ktorom sa účastníci mohli zúčastňovať na rôznych remeselných činnostiach, boli zvolené spôsobom, aby na sebe vzájomne stavali. Týmto spôsobom sa každý mohol zúčastniť každej prezentácie, ale mohol sa aj rozhodnúť zostať aktívne zúčastňovať na jednom remesle. Každá akcia mala prezentáciu. Potom mal každý účastník možnosť vykonávať činnosť remesla samostatne, pri dodržiavaní hygienických predpisov. Pri každom stánku bola možnosť dezinfekcie. Nosenie rúšok bolo povinné. Oba dni boli dve stanovišťa: Jedno s témou kováčstva a jedno s témou staviteľstva lodí v užšom zmysle. Okrem toho sme v rímskej peci upiekli *panis militaris* a ponúkli ich účastníkom.

22. júl

a) Prvý deň bolo predstavené kováčstvo a nástroje dôležité aj pre stavbu lodí, medzi ktoré patria: lyžicové nebožiece a kladivá, ktoré boli ukované ako príklad. Neskôr boli ukované železné kince, keďže sa používajú na člnoch. V popoludňajších hodinách boli kované puklice na štíty. Na tento účel bola vopred postavená drevená forma a zahriaty plát kovu sa v nej pomaly tvaroval.

b) V rímskej peci bolo zakúrené prvý deň ráno. V tom istom čase boli zrná špaldovej pšenice podrvené v mažiari. Potom bolo drevo a drevené uhlie odstránené z vyhriatej pece a *panis militaris* bol upečený v troch dávkach. Prvý proces trval pár minút, druhý niekoľko minút a tretí pokus trval najdlhšie. Chlieb bol servírovaný s olivovým olejom a bol vítaným občerstvením počas celého popoludnia.

c) Stavba lodí bola uvedená súbežne s hore uvedenými aktivitami. Typy obloženia doskami boli ukázané a imitované na pripravených modeloch: typ prekrývajúcich (klinkerová obšívka) a neprekrývajúcich sa dosiek (karvelová obšívka). V prípade karvelovej obšívky bola vysvetlená tzv. Francúzska stavebná metóda. Všetko bolo možné opakovať.

Základy boli vopred objasnené z hľadiska slovnej zásoby pre orientáciu, kýl, dolný rozsah, rám. Potom boli vysvetlené základné konštrukčné metódy: zošíkmenie, spájanie, hobľovanie vesiel, rahien a dosiek a hobľovacie zariadenia. Diskutovalo sa aj o typoch spojov v antickom období.

Za pomoci týchto nástrojov sa diskutovalo o metódach obloženia modelu: Vysvetlila a ukázala sa metóda výstavby typu karvel s doskami v spoji, prispôbenie spoja vyhobľovaním uhla a utesnenie pomocou kúdele (konope). Okrem toho bola vysvetlená špecifická metóda karvelovej obšívky na lodi Danuvina Alacris, Francúzske obloženie. Touto metódou sa pripevní iba každá druhá doska, pretože drevný materiál je ešte mokrý. To umožňuje, aby sa dosky na spoji aj dosky, ktoré ešte neboli namontované, sušili dlhšie a neskôr boli presne prispôbené. Aby bolo toto prispôbenie presné, musí sa zhotoviť model dosky, malý pás s kúskami dreva, ktoré presahujú do medzery na vrchu a spodku ostatných pripevnených

dosiek. Tento model sa potom vyberie a pripína na drevo, ktoré sa bude nainštalovať, konce kusov dreva sa označia a potom sa spoja pomocou pravítka, aby sa doska mohla vyrezať tak, aby presne zapadala.

Klinkerová obšívka funguje tak, že sa prekrývajú dosky, začínajúc z kýlu. Na kýl sa urobí zárez na umiestnenie prvej dosky. Prvá doska je vložená a pribitá. Ďalšia doska prekrýva prvú v oblasti stretu (niekoľko cm). Aby neprečnievali príliš veľa z rámu v oblasti prekrytia, obe dosky sú hobľované tak, aby prekrytie bolo tesné na jednej strane a nevytváralo veľa trenia na druhej strane, keď sa loď plaví vo vode. Prekrytý priestor je zaistený nitmi.

23. júl

a) Druhý deň bola vysvetlená konštrukcia štítov, ako aj individuálna fáza, úprava formy, pripevnenie prvej vrstvy starožitnými spinkami, lepenie druhej vrstvy topoľových pásov antickým zmiešaným lepidlom (močiarny vápno 1 diel, syrovina/kazeín 5 dielov). Po vysušení sa môže pripojiť tretia vrstva pomocou lepidla a klinev. Potom nasleduje pokrytie plátnom alebo kožou (lepidlo) a aplikácia zmäkčených pásov hovädzej kože. Tieto sa vysušia s antickými spinkami a potom sa predvrtávajú na okraji a prišijú priadzou. Štíty ešte neboli natreté.

b) V popoludňajších hodinách sme tvorili to, čo nebolo možné dokončiť v predchádzajúci deň. Predovšetkým boli vyrazené puklice štítov.

c) Pri stavbe lode, sa pokračovalo v aktivitách, ktoré ešte neboli dokončené (klinkerová a karvelová obšívka). Rovnako ako v predchádzajúci deň bola predvedená metóda naparenia vodnou parou. Drevo široké jeden palec musí byť v naparovacej komore, kde je para zavedená z kotla, približne dve hodiny. Po približne troch hodinách je doska dostatočne mäkká aby sa mohla ohnúť a potom nechať vyschnúť. Ďalej bol dub rozdelený veľkými klinmi. Topory boli použité na skosenie hrán. Prezentovali sa rôzne druhy sekier. Bola tu aj možnosť hobľovania, ktoré bolo rovnako populárne ako ostatné ponuky.

Fotografia vľavo hore: Tu kováč Thomas Hürner vysvetľuje umenie kovania v rímskej vyhni (foto: Mathias Orgeldinger).

Fotografia v strede hore: Nástroje použité na stavbu člna boli predtým ukované rímskym spôsobom (foto: Mathias Orgeldinger).

Fotografia vpravo hore: Pílenie štítu, v pozadí budúca Danuvína Alacris (foto: Giulia Iannicelli).

Fotografia vľavo dole: Puklica štítu vyrobená tradičným rímskym spôsobom (foto: Mathias Orgeldinger).

Fotografia v strede dole: Aby sa zabezpečilo, že drevo bude mať správny tvar neskôr, musí sa byť poriadne ohobľované. Je to ústredný proces v rímskom lodnom staviteľstve (foto: Giulia Iannicelli).

Fotografia vpravo dole: Aj dron bol použitý na zber záznamov. Vľavo (nie na obrázku) je kováčska stanica, vpravo v pozadí je stanovište budovania lode (foto: Giulia Iannicelli).

SPRÁVA O AKTIVITÁCH PROJEKTU LIVING DANUBE LIMES

Prvé podujatie miestnej pracovnej skupiny v lokalite Comagena/Tulln (Rakúsko)

Za prísnych opatrení týkajúcich sa pandemickej situácie COVID-19 sa 23. júla 2021 uskutočnilo prvé podujatie v rámci miestnej pracovnej skupiny v rakúskej pilotnej lokalite Comagena/Tulln. Podujatie, na ktoré boli pozvaní zainteresovaní účastníci z rôznych oblastí a úrovní siahajúcich od miestnych muzeálnych združení po Federálny úrad pre pamiatky, od

výskumných pracovníkov po politikov, bolo otvorené zástupcom mestskej rady, ktorý predstavil obec Tulln a jej rímske dedičstvo, po ktorom nasledovala prezentácia projektu Living Danube Limes, ktorá poskytla prehľad o projektových stimuloch vo všeobecnosti a o možnostiach projektu v meste Tulln.

Po týchto úvodných príhovoroch prevádzková manažérka Manažmentu múzeí v štáte Dolné Rakúsko stručne popísala súčasnú prácu múzeí v Dolnom Rakúsku zapojených do združenia „Múzeá pozdĺž Dunajských Limes v Rakúsku“. Vyzdvihla ich prepojavaciu úlohu a príkladnú prácu v spoločných vzťahoch s verejnosťou a propagácii rímskeho podunajského úseku Limes v Rakúsku.

Prednáška tejto muzeálnej odborníčky bola nasledovaná on-line prednáškou Dr. Gabriele Schmidhuber, ktorá dohliada na rekonštrukciu rímskych lodí prestavaných v Archeologickom parku Xanten v Nemecku. V živom online vysielaní vysvetlila ako sú rôzne rímske lodné nálezy relevantné pre ich rekonštruované lode a opísala výzvy v rámci procesu stavby, od zapečatenia lodného trupu po oficiálne byrokratické prekážky, ktoré musia prekonať, ako napríklad TÜV certifikácia a udeľovanie licencií takýmto plavidlám na ich testovanie v otvorenej vode.

Poslednú prednášku na podujatí miestnej pracovnej skupiny zorganizoval zástupca ICOMOS Austria a zaoberal sa teoretickou témou. Jednalo sa o zamyslenie o materiálnom a nehmotnom dedičstve pozdĺž rímskeho podunajského úseku Limes, jeho definíciách a objasneniach, ako aj o určení hraníc alebo zón pozdĺž takýchto rozsiahlych oblastí kultúrneho dedičstva. Vytvorenie zón vysokého záujmu alebo neznámych archeologických nálezov, ako aj nárazníkových zón na okraji definovanej kultúrnej krajiny sa preto zdôraznilo ako zvláštna výzva.

Po krátkej obedňajšej prestávke, počas ktorej mali účastníci možnosť voľnej konverzácie a diskusie popri občerstvení, začala skupina pešiu prehliadku rímskeho Tullnu pod vedením dvoch archeologických odborníkov, ktorí pripravili novú výstavu v Rímskom múzeu Tulln. Prehliadka viedla cez územie rímskej pevnosti so stále viditeľnými zvyškami, ako napríklad tzv. „Salzturm“, ktorá sa zachovala až po strechu.

V rámci tohto podujatia miestnej pracovnej skupiny bol priestor na vytvorenie plodných kontaktov a vypracovanie prvých nápadov týkajúcich sa budúcej spolupráce v rámci projektu a mimo neho. Účastníci poskytli tímu projektu Living Danube Limes hodnotné vstupy a dúfame, že sa pripoja k partnerstvu pre budúce podujatia.

Foto: Anna Windischbauer & Thomas Horak-Thurwächter

Návšteva pilotnej lokality – Comagena/Tulln (Rakúsko)

Dňa 24. júla 2021 sa uskutočnila návšteva rakúskej pilotnej lokality v Tulln (Comagena).

V tento horúci letný deň bolo v ponuke viacero aktivít. V prvom rade boli ponúknuté prehliadky pamiatok rímskeho Tullnu, ako je neskoro antická vejárová veža a veža v tvare podkovy a porta principalis dextra (pravá brána pevnosti). V Rímskom múzeu Tulln boli ponúknuté ďalšie prehliadky, kde sa návštevníci mohli dozvedieť viac o rímskom Tullne a vojenských a archeologických náleziskách areálu. Z dôvodu obmedzení kvôli ochoreniu COVID-19 sa na prehliadkach so sprievodcom v múzeu mohli zúčastňovať len malé skupiny, avšak predstavený program bude pravidelne ponúkaný rímskym múzeom

Tulln. Okrem toho, súbor ARS SERENA poskytol zvučný pohľad na svet rímskej hudby a nástrojov počas ich predstavení v pavilóne pred múzeom.

Na hlavnom námestí bol inštalovaný informačný stánok o projekte Living Danube Limes, ako aj stánok s detskými aktivitami, ktoré zorganizovala katedra antiky (Paris Lodron University Salzburg) a kde bola možnosť hrať rímske hry, písať na papyrus a maľovať v rímskych číslach. Na podujatí sa dalo predbežne zaregistrovať na letnú plavbu v 2022, ktorá sa začína v Nemecku a končí v Čiernom mori.

Celkovo navštívilo pilotnú lokalitu v Tulln (Comagena) široké publikum miestnych obyvateľov, turistov, rodín s deťmi, jednotlivcovo zainteresovaných ľudí, ako aj poskytovateľov infraštruktúry a (verejných) služieb.

Foto: Danube University Krems

Living Danube Limes v kostole Klarisieck

V rámci 5. ročníka podujatia Slnovrat na Dunaji, ktoré zorganizovala Stredoeurópska nadácia zorganizoval Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislava (MÚOP) 1. júla 2021 prezentáciu projektu Living Danube Limes v priestoroch kostola Klarisieck. Prostredníctvom niekoľkých prednášok mali diváci možnosť dozvedieť sa viac o rekonštrukcii rímskej lode, lokality Gerulata v Rusovciach a o súvisiacom nominačnom projekte UNESCO. Podujatie organizovala a moderovala archeologička Margaréta Musilová z Mestského ústavu ochrany pamiatok (MÚOP).

Prvú prezentáciu o projekte LDL a jeho aktivitách uskutočnila vedúca partnerka projektu Anna Maria Kaiser z Danube University Krems. Druhú videoprezentáciu usporiadal Boris Dreyer z Friedrich - Alexander University Erlangen v Norimbergu o výstavbe riečného člna typu „Lusoria“, po ktorej nasledovala virtuálna návšteva Archeologického parku Carnuntum vedená riaditeľom Marcusom Wachterom. Pavol Pauliny, Martin Varga a Roman Hajtmánek, projektoví partneri a kolegovia z Fakulty architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave prednášali o digitálnych aplikáciách a ich možnostiach pri prezentácii rímskeho kultúrneho dedičstva na Dunaji. Jaroslava Schmidtová z ASP Múzea mesta Bratislavy a Ján Rajtár z ASP Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied v Nitre informovali o nomináciách lokalít Gerulata a Iža do zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Podujatie sa skončilo dvoma krátkymi filmami, ktoré MÚOP vyrobil v posledných rokoch. Prvý sa nazýva Limes day a týka sa aktivít v oblasti kultúrneho cestovného ruchu medzi lokalitami Gerulata a Carnuntum a druhý sa nazýva Hranice Rímskej ríše na Slovensku, a ukazuje rímske pamiatky medzi Devínom a Komárnym pozdĺž Dunaja.

Hlavným organizátorom podujatia bol Mestský ústav ochrany pamiatok v spolupráci s Bratislavským kultúrnym a informačným strediskom. Prednášajúci boli z Múzea mesta Bratislavy, Slovenskej technickej univerzity v Bratislave a Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied v Nitre.

Slnovrat na Dunaji je verejnou prehliadkou podujatí a spoločenstiev na rieke. Jej cieľom je priniesť viac pozornosti, života a ľudí k rieke pred príchodom leta v mesiaci letného slnovratu. Je mesiacom otvorených nábřeží, dverí a rôznych aktivít pre širokú verejnosť a zároveň ukážkou pestrosti života, rôznych spoločenstiev a organizácií, ktoré sú s riekou spojené.

Foto: MÚOP

Záznam prezentácie je k dispozícii na YouTube spolu s inými zaujímavými videami kanála MÚOPu:

<https://www.youtube.com/watch?v=5DI9HNzuA1I>

<https://www.youtube.com/channel/UC6lqXD3z1s6ys0I5bFGvFyg/videos>

Štítý Danuviny Alacris v Százhalombatte (Maďarsko)

Múzeum „Matrica“ a Archeologický park Százhalombatta oslávili 2. októbra 2021 počas Jesenného festivalu múzeí 25. výročie parku.

Územie s rozlohou 3,5 hektárov v súčasnosti funguje ako archeologický park, ktorý je súčasťou múzea Matrica. Na území tohto historického skanzenu vykopali, zrekonštruovali a otvorili návštevníkom 2,700-ročnú mohylu. Bola to prvá lokalita s interaktívnou prezentáciou v Maďarsku, ktorá prezentovala predhistorické pamiatky, s dvojitým účelom. Po prvé, ponúknuť návštevníkom osobný zážitok z predhistórie ponukou rodinných dní, remeselných aktivít a dielní. Po druhé, park je zároveň miestom pre archeologické pokusy, kde sa okrem autentických rekonštrukcií predhistorických budov experimentuje aj s použitím predhistorických techník a kópií predhistorických nástrojov a náradia.

Katedra histórie architektúry a pamiatkovej ochrany z Budapeštianskej univerzity technológií a ekonómie a Maďarská spoločnosť pre mestské plánovanie dostali príležitosť v parku predstaviť hlavné prvky projektu Living Danube Limes. Zamerali sme sa na vzdelávacie a výskumné aktivity v Százhalombatte ako pilotnej lokalite a na dôležitý prvok projektu: Zrekonštruované rímske plavidlo 4. storočia. Projekt zahŕňa rekonštrukciu dunajského plavidla typu lusoria zo 4. storočia, ktoré sa má v lete 2022 plaviť po Dunaji z Nemecka do Rumunska s viacerými zastávkami v Maďarsku.

Foto: Gergő Máté Kovács a Zorán Vukoszávlyev

Návšteva pilotnej lokality Kopačevo (Chorvátsko)

Dňa 11. novembra 2021 sa tím Inštitútu archeológie stretol so všetkými pozvanými hosťami na parkovisku prírodného parku Kopački rit. Celé stretnutie sa uskutočnilo vonku kvôli obmedzeniam v súvislosti s pandemiou COVID-19. Po pozdrave od našich hostiteľov z projektu Nature park Kopački Rit, vedúca projektového tímu Dr.Sc. Ivana Ožanić začala krátku prezentáciu projektu. Úvod a krátka prednáška boli spravodajsky spracované miestnou rozhlasovou a televíznou stanicou a reportéri pokračovali v návšteve spolu s ostatnými hosťami plánovanej návštevy pilotnej lokality. Po uvedení projektu bol prezentovaný všeobecný prehľad rímskej histórie regiónu a skupina pokračovala v prechádzke cez obec Kopačevo. Miesta, kde boli nájdené rímske nálezy boli prezentované a rozhovor o možných informačných tabuliach a všeobecných opatreniach na zviditeľnenie viedol ku krátkej zastávke v rámci prehliadky a diskusii. Po prehliadke sa na jednom z možných miest rímskeho pohrebiska uskutočnila ukážka geofyzikálneho prieskumu spoločnosťou LBIArch Pro. Ukážka bola sprevádzaná prezentáciou použitej metódy a možných výsledkov, ktoré by mohla priniesť. Po ukážke sa uskutočnila ďalšia diskusia, po ktorej sa ukončila návšteva pilotnej lokality.

Foto: Inštitút archeológie

Stretnutie miestnej pracovnej skupiny v prírodnom parku Kopački rit (Chorvátsko)

Dňa 26. mája 2021 sa konalo stretnutie miestnej pracovnej skupiny. Podujatie sa uskutočnilo v priestoroch prírodného parku Kopački rit hneď vedľa našej pilotnej lokality. Prednáška sa konala vonku v súlade s opatreniami s ochorením COVID-19 vydanými Ministerstvom zdravotníctva Chorvátska. Inštitút archeológie prezentoval projekt Living Danube Limes pod vedením Dr. Sc. Ivany Ožanić Roguljić. Prezentácia pozostávala zo všeobecného prehľadu projektu, možnej spolupráce so súčasnými stranami a časového harmonogramu a výstupov projektu a ich realizácie v pilotnej lokalite. Na stretnutí sa zúčastnili členovia Osijek – župa Baranja a obce Bilje spolu so zástupcami miestnych a regionálnych rád cestovného ruchu, ako aj viacerí členovia predstavenstva z našej hostiteľskej inštitúcie, prírodného parku Kopački rit. Na stretnutí bol prítomný aj archeologický odborník z Chorvátskej akadémie umení a vied a zástupca Ministerstva kultúry Chorvátska. Po prednáške sa uskutočnila krátka diskusia s priestorom pre otázky. O logistike a budúcich plánoch projektu sa diskutovalo s ohľadom na pravdepodobné miesta zastávok nadchádzajúcej plavby na riečnej lode. Vynikajúca spätná väzba bola poskytnutá zo strany regionálnych a miestnych rád cestovného ruchu s prísľubom pomoci a spolupráce pri nadchádzajúcich projektových aktivitách. Dospelo sa k záveru, že z dôvodu viacerých faktorov sa rímske dedičstvo chorvátskej časti Dunaja sotva spomína, ak sa vôbec využíva v cestovnom ruchu. Po krátkej prestávke sme navštívili blízku pilotnú lokalitu Kopačevo. Naši hostitelia z prírodného parku Kopački rit spomenuli niekoľko návrhov možných informačných tabúl na ktorých by sa spomínal rímsky podunajský úsek Limes a rímske Kopačevo spolu s našim projektom. Na konci sa všetci zhodli na tom, že propagácia rímskeho dedičstva na Dunaji je tou správnou cestou a vytvára novú značku pre tento región Chorvátska, ktorý sa pomaly ale isto dostáva do povedomia ako nové turistické miesto pre domácich aj medzinárodných cestujúcich.

Foto: Inštitút archeológie

Konferencia Novi SAD

Od 7. do 8. septembra 2021 zorganizovala Fakulta technických vied Novi Sad, Danube University Krems a Budapešťianska technická a ekonomická univerzita konferenciu v rámci projektu Living Danube Limes. Napriek všetkým očakávaniam a nádejam sa toto podujatie, ktoré malo byť jedným z prvých možných významných osobných podujatí našich projektových partnerov a pozvaných rečníkov, muselo uskutočniť úplne online. Napriek týmto nešťastným okolnostiam bola konferencia úspechom s 20 rečníkmi a viac ako 100 účastníkmi, keďže formát neuberal z vynikajúcich príspevkov. Od prezentácie Dunajského nadnárodného programu (Danube Transnational Programme) Stephenom Halliganom po vysvetlenie jednotlivých úsekov pozdĺž hraníc bývalej Rímskej ríše a otázky zachovania pamiatok sa prezentovalo množstvo vzrušujúcich tém. Táto pluralita perspektív umožnila synergie a vzrušujúce diskusie po každej prezentácii. Už teraz sa tešíme na zverejnenie príspevkov v rámci publikácie z konferencie a na skoré opätovné stretnutie v nasledujúcom roku 2022, ktorý nám snáď umožní osobné stretnutie.

Foto: Danube University Krems

Návštevy pilotnej lokality Bononia/Vidin (Bulharsko)

Bulharskí partneri v rámci projektu Living Danube Limes (LDL) zorganizovali návštevy pilotných lokalít v troch fázach (predbežná fáza v apríli 2021; fázy 1 a 2 v októbri 2021): Pilotný koordinátor lokality – Národné zoskupenie cestovného ruchu „Bulgarian Guide“ (NTC BG), Združenie obcí povodia Dunaja (ADRM) a Centrum pre interpretáciu dedičstva (CHI). Spolu s pridruženým partnerom Regionálnym historickým múzeom Vidin (RHMV) diskutovali o súčasných a budúcich možnostiach ďalšieho rozvoja Bononia/Vidin, Sinagovtsi a Ratiaria/Archar. Počas všetkých fáz podujatia boli priblížené ciele, snahy a očakávané výsledky projektu Living Danube Limes, a udiali sa výmeny názorov o tom, ako lepšie šíriť povedomie o bohatom antickom dedičstvo oblasti Vidin a ako inšpirovať inštitúcie správy dedičstva pre inováčné prístupy a miestne komunity pre aktívnu účasť na iniciatívach súvisiacich s dedičstvom.

Prvá etapa sa začala predbežnou návštevou nedávnych nálezísk v oblasti Bononia/Vidin a prieskumov v Sinagovtsi. Koordinátor pilotnej lokality, NTC BG, spravila rozhovor s hlavným archeológom na mieste Assoc. Prof. Dr. Zdravkom Dimitrovom z Národného ústavu archeológie a múzeí Bulharskej akadémie vied, ktorý poskytol jasné informácie o prebiehajúcom pokroku a zisteniach v práci, pričom pridal základné informácie o identifikácii a ďalšom geomorfologickom prieskume.

Druhá fáza bola zameraná na to, aby sa miestnym zainteresovaným stranám predstavil príspevok projektu k vymedzeniu výnimočnej univerzálnej hodnoty rímskeho úseku Limes. Obec Vidin a zástupcovia miestnej správy s agendou cestovného ruchu a múzeami boli v tomto bode oboznámení s ambíciami projektu a jeho výstupmi. Nominácia podunajských lokalít Limes v Bulharsku na zápis do predbežného zoznamu svetového dedičstva UNESCO ako skupinovej lokality, potenciál podujatí v pilotnej lokalite na posilnenie historického a kultúrneho cestovného ruchu, dokončenie archeologických formulárov pre lokality s príslušnými historickými, archeologickými a turistickými informáciami (tieto vytvoria obsah pre aplikáciu na všetkých rímskych podunajských úsekoch Limes), atď. boli zdôraznené.

Tretou etapou bolo verejne ohlásené podujatie návštevy lokalít Bononia/Vidin, Ratiaria/Archar a Sinagovtsi, aby sa aj široká verejnosť mohla osobne oboznámiť s projektom. Všetky zainteresované strany boli súčasťou diskusie o kľúčovej úlohe lokality Vidin v aktivitách projektu. Riaditeľ RHMV vyjadril ochotu pripojiť sa k zoskupeniu múzeí Danube Limes Museum Cluster. Miestnym malým a stredným podnikom (z odvetvia stravovacích a ubytovacích služieb) bol zdôraznený potenciál cestovného ruchu regiónu Vidin v súvislosti s podunajským úsekcom Limes.

Projekt zaujal všetkých zainteresovaných účastníkov, hlavne budúcimi udalosťami súvisiacimi s letnou plavbou, ako aj zoskupením múzeí, aplikáciou LDL a VR rekonštrukciami pilotných lokalít.

Fotografie zľava doprava (foto: Národné zoskupenie cestovného ruchu „Bulgarian Guide“ - NTC BG):
Západná brána Bononia/Vidin, Ratiaria/Archar – staré náleziská, Ratiaria/Archar Thermi – nové nálezy, Sinagovtsi

Stretnutie miestnej pracovnej skupiny v Bulharsku

Národné zoskupenie cestovného ruchu „Bulgarian Guide“ (NTC BG) zorganizoval 25. novembra 2021 online stretnutie pracovnej skupiny venované podunajskému rímskemu dedičstvu ako súčasť spoločnej Európskej kultúrnej cesty. Spoluorganizátormi boli ďalší dvaja bulharskí partneri – Združenie obcí povodia Dunaja (ADRM) a Centrum pre interpretácia dedičstva (CHI). Dvaja pridružení partneri – Regionálne historické múzeum Vidin (RHMV) a Združenie „Mos Maiorum Ulpiae Serdicae“ (AMMUS) sa aktívne zúčastnili na podujatí a podelili sa o svoje odborné znalosti v nových nálezoch rímskeho dedičstva v oblasti Bononia/Vidin a o hodnotu podujatí živej histórie a rekonštrukcií historických udalostí.

Na programe boli tieto témy: všeobecný prehľad projektu, spolupráca so všetkými účastníkmi, prezentácia nových nálezov v neďalekom regióne Bononia/Vidin-Ratiaria/Archar – Sinagovtsi, prezentácia výletnej plavby lode a harmonogram vrátane zastávok iných ako v pilotnej lokalite, prezentácia rekonštrukcií historických udalostí a zoskupenia múzeí, diskusie o krokoch a opatreniach, ktoré by sa mali prijať s cieľom zaradiť Bulharsko do zoznamu kultúrneho dedičstva UNESCO, spolupráca s rôznymi typmi miestnych spoločenstiev, diskusia o zoskupení múzeí Danube Limes Museum Cluster atď.

Organizácia online podujatia umožnila partnerom šíriť projekt a univerzálnu hodnotu podunajského úseku Limes v širšom rozsahu, na národnej úrovni a vo všetkých spoločenstvách pozdĺž bulharskej časti podunajského úseku Limes. Do diskusií sa aktívne zapájali zástupcovia miestnych orgánov v podunajskej oblasti, regionálnych múzeí, národných výskumných inštitúcií, ako aj zástupcovia sprievodcov a turistických malých a stredných podnikov. Všetci vyjadrili záujem zúčastniť sa na ďalších projektových podujatiach a prezentované múzeá vyjadrili ochotu pripojiť sa ku zoskupeniu múzeí Danube Limes Museum Cluster.

„Blahoželám k výbornému projektu, pretože jeho výsledky budú prospešné pre všetkých!“ zdôraznil jeden z účastníkov podujatia.

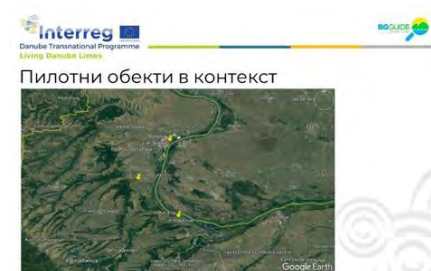
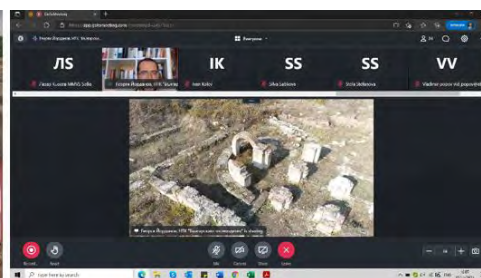

Foto: NTC BG Guide

Online stretnutie rumunskej miestnej pracovnej skupiny

Stretnutie rumunskej miestnej pracovnej skupiny (D.C.3.5.) sa konalo 6. októbra 2021 o 10:00 hod. Bukureštského času, online, prostredníctvom platformy Zoom.

INCDT, UAUIM a MINAC hrdo privítali 19 účastníkov z rôznych organizácií, ako sú národné, regionálne a miestne verejné orgány, profesijné združenia, malí a strední podnikatelia a mimovládne organizácie.

Program podujatia bol štruktúrovaný takto: po krátkom uvedení a prezentácii projektu partnerom UAUIM predstavil INCDT históriu rímskych pevností na Dunaji (Dunajské Limes) a podrobne rozviedol dve z najvýraznejších rímskych lokalít – Dinogetia a Sacidava, ktorá je zároveň pilotnou lokalitou vybranou ako súčasť projektu Living Danube Limes. Ďalšia prezentácia UAUIM sa zamerala na rôzne opatrenia na zviditeľnenie, ktoré možno naplánovať a podniknúť na podporu lokality Sacidava a jej okolitého územia vrátane dvoch vidieckych sídiel v blízkosti, ako miest cestovného ruchu a kultúrneho dedičstva, ktoré sa oplatí navštíviť. Posledná prezentácia projektu pred voľnou diskusiou a spätnou väzbou bola krátkym prehľadom komunikačných činností a platforiem od INCDT, ktoré sú k dispozícii na sledovanie pokroku projektu. Vstup MINAC ukázal pilotnú lokalitu pred a po geo-priestorovom prieskume a podrobne uviedol niekoľko faktov týkajúcich sa jej historického významu.

Diskusia, ktorá zahŕňala návrhy, nápady a pripomienky Rumunskej asociácie architektov, Ministerstva hospodárstva, podnikania a cestovného ruchu, Úradu starostu Rasova a partnerov projektu, poskytla cenné vstupy v týchto oblastiach:

- spôsoby, ako zabezpečiť aby sa výletná plavba projektu rímskou loďou typu lusoria uskutočnila efektívne
- spôsoby zabezpečenia bezpečnosti a udržateľnosti kotvenia lode statickými alebo mobilnými prostriedkami (riečny prístav, kotvisko alebo pontón)
- dostupnosť pevnosti/múzea v Rasove od miesta kotvenia pre skupiny turistov/návštevníkov
- možnosť miestneho rozvoja prostredníctvom udržateľného cestovného ruchu, najmä zachovanie prírodného prostredia, podľa Národnej asociácie architektov (OAR)
- vývoj rôznych technologických a tradičných metód propagácie (VR, AR atď.)
- integrované projekty miestneho rozvoja zamerané najmä na infraštruktúru, ako sú cesty, riečne prístavy atď.
- Účasť na národnom pláne obnovy a odolnosti, kde je Národná trasa rímskych táborov definovaná ako potenciálna turistická trasa a 5 z 20 zahrnutých pamiatok môže byť financovaných priamo.

Po skončení debaty a zodpovedaní otázok o viac ako dve hodiny neskôr sa podujatie skončilo s obnoveným pozvaním od Úradu starostu Rasova navštíviť a naplánovať budúce projektové podujatia na miestnej úrovni, aby sa lepšie využili mnohé príležitosti, ktoré táto oblasť ponúka, a aby sa vytvorili nové námety pre miestny rozvoj.

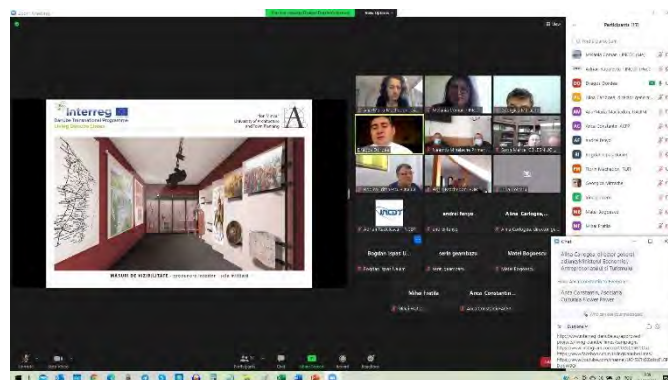

Foto: INCDT

SPRÁVY O EXTERNÝCH PODUJATIACH

Živé vysielanie Carnuntum

Najmä s projektom, akým je ten náš, je takmer nemožné zatvoriť oči pred sociálnymi sieťami. Hlavne v časoch pandémie je to spôsob, ako osloviť publikum, ktoré by inak nebolo dosiahnuteľné z dôvodu nespočetných zrušených udalostí alebo obmedzených počtov účastníkov. Naša doterajšia práca ukazuje, že s pravidelnými príspevkami je možné osloviť väčšie publikum, a preto je účasť na našom projekte možná aj v týchto ťažkých časoch. V tejto súvislosti bolo naplánované živé vysielanie, ktoré malo poskytnúť náhľad do Archeologického parku Carnuntum širšiemu publiku. Po niekoľkonásobnom odklade tohto podujatia kvôli pandemickej situácii sa malo uskutočniť v rámci Festivalu neskorkej antiky 15. augusta 2021. Od začiatku obmedzení v súvislosti s ochorením COVID-19 to bolo prvé skutočne veľké podujatie v lokalite Carnuntum na ktorom bol Archeologický park ukázaný veľkému počtu návštevníkov a participovali účinkujúci živej histórie. Takéto podujatia ľuďom zďaleka umožňujú spoznať kultúrne a vzrušujúce udalosti a dostať informácie ktoré by sa im inak nedostali. Pre nasledujúce projekty navrhujeme každému, aby nepodceňoval tento zdroj šírenia informácií na zlepšenie a propagáciu obsahu a podujatí projektov.

Záchrana hodnôt! 1. medzinárodná konferencia Interreg DANUrB+

Niekoľko partnerov, vrátane Danube University Krems (DUK), Budapeštianskej univerzity technológií a ekonómie (BME) a Národného zoskupenia cestovného ruchu „Bulgarian Guide“ (NTC BG) sa zúčastnili medzinárodnej konferencie nášho sesterského projektu DANUrB+, „DANube Urban Brand + Budovanie regionálnej a miestnej odolnosti prostredníctvom valorizácie kultúrneho dedičstva Dunaja“.

11. október 2021 je dátumom narodenia Medzinárodného združenia DANUrB (DIA) v Ostrihome v Maďarsku. Slávnostná ceremónia ukončila 1. medzinárodnú konferenciu DANUrB+, ktorú usporiadala Budapeštianska univerzita technológií a ekonomiky (BME) a Maďarské centrum súčasnej architektúry (KÉK). Cieľom združenia je transformovať medzinárodný projekt medzi 7 krajinami na udržateľný, aktívny a zakorenený formát spolupráce s cieľom podporiť prenos poznatkov o operačných stratégiách na udržanie cezhraničných spoločností v inštitucionalizovanom rámci, ktorý sa zameriava na rôzne ekologické a sociálne aspekty. Jedným z cieľov združenia je koordinovať kultúrne iniciatívy pozdĺž rieky Dunaj a vytvoriť certifikačné označenie pre podunajské sídla (Danube Urban Brand).

Tento založenie sa stalo zjavným na konferencii „Záchrana hodnôt“ v Szent Adalbert centre v Ostrihome. Prečo tam? Miesto je symbolické a pripomína si 20. výročie opätovného spojenia dvoch miest na opačných brehoch Dunaja Ostrihomu (HU) a Štúrova (SK) mostom Márie Valérie, znovuspojenie ktorých sa stalo symbolickým aktom po 56 rokoch histórie. V centre konferencie bolo zavedenie zaužívaných postupov významných cezhraničných združení a spolupráce, zdieľanie know-how o strategickom zmýšľaní v súvislosti s podunajskými komunitami, skúmanie potenciálu prepojenia medzi rôznymi sieťami, podpora vytvárania sietí s ohľadom na dlhodobý vplyv a systematizáciu označovania kvality.

Vyzdvihla sa spolupráca medzi sektormi a medzi projektmi na medzinárodnej úrovni. Jedným z nich boli Living Danube Limes, ktoré prezentoval Prof. Dipl. Arch. ETH Dr. Christian Hanus, DUK a Gergő Kovács, PhD, BME, ktorí sa podelili o dôležité aspekty a nástroje projektu.

„Práca na rozvoji komúnit a ich potenciálu pozdĺž Dunaja, práca na definovaní hodnoty a dedičstva pozdĺž Dunaja, ktoré by sa malo obnoviť, si vyžaduje osobný záväzok“, povedal Dr. Balint Kádár (BME), vedúci projektu DANUrB+, ktorý slúžil ako základ novozaloženého združenia.

Foto: vľavo: NTC BG, v strede: INCDT, vpravo: INCDT

Štíty Danuviny Alacris v Dömös

Dňa 18. septembra 2021 sa za účasti strategického partnera projektu, Maďarskej spoločnosti pre urbanistické plánovanie a projektového partnera Fakulty architektúry, Katedry histórie architektúry a pamiatkovej ochrany Budapeštianskej univerzity technológií a ekonómie, mali návštevníci Zelených Dní v Dömös (Dömösi Zöld Forgatag) príležitosť oboznámiť sa s hlavnými zásadami projektu Living Danube Limes.

Podujatie zorganizovalo riaditeľstvo Národného parku Duna-Ipoly na šírenie významu zachovania prírodných hodnôt pozdĺž rieky Dunaj. Počas programu sa návštevníci mohli hravými prostriedkami dozvedieť o zveri regiónu a jedinečných prírodných hodnotách. Súčasťou celodenného programu bola show so zvieratami, detská hudba, putovná jaskyňa, tradičná rybárska demonštrácia na brehu Dunaja, elektronické bicykle, lukostreľba, kreatívne a prírodné aktivity a trh s miestnymi výrobkami. V priebehu dňa boli pre tých, ktorí sa chceli hýbať, zorganizované túry so sprievodcom k Dunaju a do rokliny Rám.

Keďže Dömös sa nachádza na dôležitom mieste Dunaja, severne od Budapešti s nádhernými prírodnými podmienkami, návštevníci sa mohli zoznámiť s plánmi lode, ktorá prejde popri osídlení, a mohli dokonca navrhnuť zafarbenie štítov na lusoriu, ktorá sa stavia v Nemecku.

Foto: Emőke Kósa, Gergő Máté Kovács, Zorán Vukoszávlyev

Regata Batina – Ilok počas Medzinárodného dňa Dunaja a TID

Počas Medzinárodného dňa Dunaja & TID a regaty Batina - Ilok, organizovanou pod záštitou Osvisko - baranjske župy, sa IAHR zúčastnil prezentácie projektu sprevádzanej workshopom o rímskom jedle a prezentáciou živej histórie. Členovia tímu IAHR Living Danube Limes varili *globi* a servírovali návštevníkom tohto miesta *conditum paradoxum*. Medzitým skupina Red Čuvara Grada Zagreba odprezentovala novo „reformovanú“ *Legio VI Herculia* z konca 3. storočia, ktorá bola pôvodne umiestnená v neďalekej pevnosti *Tutoburgio*, dnešný Dalj. Miestom konania bol prístav Aljmaš na Dunaji. Po skončení regaty sa v Aljmaši zišli účastníci a ďalší hostia a náš tím predstavil projekt, a okrem iných projektových plánov aj plavbu po Dunaji našej *Danuviny Alacris*. Prezentácia rímskych potravín sprevádzala našu krátku prezentáciu. S cieľom podporiť projekt u účastníkov boli rozdávané tlačené informačné bulletiny a omaľovánky pre deti.

Medzinárodný deň Dunaja

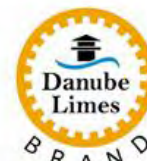
Medzinárodný deň Dunaja sa oslavuje každoročne 29. júna vo všetkých štrnástich krajinách, ktoré podpísali Dohovor na ochranu Dunaja. Pri tejto príležitosti zorganizovala Verejná spoločnosť pre vodohospodárstvo "Srbijaavode! podujatie „Objavte Dunaj - rímske cesty“, ktoré sa konalo 29. júna 2021 v Archeologickom parku Viminacium. Okrem ekologických, strategických a turistických aspektov Dunaja sa tento rok poukázalo aj na ďalší dôležitý segment – archeologickú a historickú hodnotu kultúrneho dedičstva v Srbsku a celej podunajskej oblasti.

Účastníci zdôraznili potrebu racionálneho a udržateľného využívania tohto vzácneho zdroja, najmä z dôvodu rastúceho dôkazu, že naša budúcnosť závisí od našej schopnosti zodpovedne riadiť prírodné zdroje.

Zástupca Inštitútu archeológie, Belehrad, vyšší výskumný pracovník Nemanja Mrđić, mal prednášku s názvom *Význam zapísania rímskeho dedičstva do zoznamu svetového dedičstva UNESCO*. Táto prezentácia ukázala úsek Limes v Srbsku, ako aj prebiehajúce prípravy na ich zápis do zoznamu UNESCO. V prezentácii sa zdôraznil význam nominácie, ako aj význam spoločného rímskeho dedičstva celej podunajskej oblasti a zápisu do zoznamu kultúrneho dedičstva UNESCO ako zoskupenia podunajských Limes. Okrem iného bol predstavený projekt Living Danube Limes, ktorý upútal pozornosť všetkých účastníkov (okolo 70 ľudí). Najdôležitejšou bola skutočnosť, že zástupcovia príslušných ministrov (Ministerstvo obchodu, cestovného ruchu a telekomunikácií, Ministerstvo ochrany životného prostredia) boli prítomní a dozvedeli sa o potenciáli tohto projektu. Významné a potenciálne zainteresované strany z tohto regiónu boli tiež prítomné v dôsledku vysokej dôležitosti stretnutia a nadviazalo sa mnoho kontaktov, ktoré možno využiť počas trvania projektu.

Foto: Inštitút archeológie Belehrad

XLIV. výročné stretnutie Srbskej archeologickej spoločnosti

XLIV. výročné stretnutie Srbskej archeologickej spoločnosti sa uskutočnilo v dňoch 14. až 16. októbra 2021 v meste Paraćin v Srbsku. Hostiteľmi podujatia boli kolegovia z Vlastivedného múzea Paraćin. Toto významné regionálne archeologické zhromaždenie sa zorganizovalo formou konferencie, ktorá pozostávala z niekoľkých sekcií a tematických stretnutí za účasti medzinárodných partnerov a rečníkov z rôznych krajín.

Zástupkyňa Inštitútu archeológie, Belehrad, výskumná asistentka Ivana Kosanović, prednášala *na tému Rímska lokalita Lederata a jej propagácia v rámci medzinárodného projektu Living Danube Limes počas tematického zasadnutia: Interpretácia archeologického dedičstva: postupy, koncepcie a perspektívy*. Prezentácia poskytla základné informácie o rímskej lokalite Lederata, ktorá je tiež srbskou pilotnou lokalitou v projekte LDL. Publikum bolo informované aj o nominácii hraníc Rímskej ríše ako zoskupenia svetového dedičstva UNESCO, ako aj o význame pamiatok rímskeho úseku Limes v Srbsku. Účastníkom bol predstavený projekt Living Danube Limes, jeho hlavné ciele a očakávané výsledky. V prezentácii sa zdôraznil význam projektu pre medzinárodnú spoluprácu a pre miestne komunity a uviedli sa v nej projektové aktivity, ktoré sa uskutočnia v lokalite Lederata. V prezentácii sa tiež diskutovalo o možnostiach ďalšieho využívania cestovného ruchu, o pozitívnej spolupráci,

Foto: Inštitút archeológie Belehrad

ktorú IAB v poslednom období viedla s miestnymi orgánmi, ako aj o ďalších krokoch pri podpore tejto dôležitej lokality. Táto téma vyvolala veľký záujem a veľa otázok v diskusii, ktorá nasledovala na konci bloku. Divákmi bolo približne 25–30 ľudí z troch krajín (Srbsko, Severné Macedónsko, Čierna Hora) vrátane účastníkov zasadnutia. Celá konferencia bola zaznamenaná a YouTube video bude čoskoro k dispozícii širšej verejnosti.

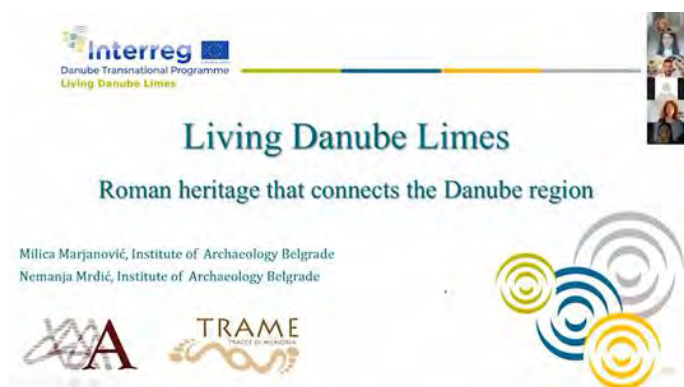
Informačné stretnutie projektu TRAME: Okrúhly stôl o výsledkoch TRAME

Projekt TRACCE DI MEMORIA – TRAME je medzinárodný projekt spolufinancovaný z programu Európskej komisie ERASMUS+. Hlavným cieľom projektu je podpora vzdelávacej hodnoty kultúrneho dedičstva, čím sa zviditeľní a uzná na spoločenskej, vedeckej a inštitucionálnej úrovni. Cieľovými skupinami projektu TRAME sú predovšetkým učitelia na stredných školách, manažéri kultúrneho dedičstva a žiaci na stredných školách.

Tím TRAME so svojimi partnerskými inštitúciami zorganizoval toto podujatie ako malú konferenciu, okrúhly stôl s prehľadom výsledkov projektu. Cieľom tohto podujatia bolo podeliť sa o doterajšie výsledky projektu, ale aj ukázať skúsenosti s osvedčenými postupmi, ktoré boli počas projektu TRAME zistené. Projekt Living Danube Limes bol vybraný s niekoľkými ďalšími najlepšimi projektmi financovanými EÚ, ktoré sa zaoberajú kultúrnym dedičstvom a vzdelávaním, a boli sme vyzvaní, aby sme projekt predstavili ako príklad osvedčených postupov.

Zástupca Inštitútu archeológie, Belehrad, výskumný asistent Milica Marjanović, mal prednášku s názvom *Living Danube Limes - rímske dedičstvo, ktoré spája podunajskú oblasť*. Prezentáciou predstavil projekt Living Danube Limes publiku. Boli prezentované základné informácie o projekte, ako napríklad počet zúčastnených partnerov, rozpočet, trvanie, požiadavky, hlavné ciele, očakávané výsledky a súčasný pokrok projektu. V prezentácii sa zdôraznil význam spoločného rímskeho dedičstva celej podunajskej oblasti, v ktorom sa spomína zápis do zoznamu kultúrneho dedičstva UNESCO ako zoskupenia Danube Limes, a zdôraznil sa význam projektu pre medzinárodnú spoluprácu, ale aj pre miestne komunity.

Publikum tvorilo približne 40 ľudí z rôznych európskych krajín.

Fotografie Inštitútu archeológie Belehrad

DÔLEŽITÉ DÁTUMY

Dôležité dátumy na Slovensku

Počas celého júna 2022 bude v Bratislave prezentované rímske dedičstvo juhozápadného Slovenska vo veľkom štýle! MÚOP, STUBA, Mesto Bratislava a naši ďalší partneri plánujú (spolu)organizovať podujatia súvisiace s plánovaným pobytom Rímskej lode v rámci "Connecting Cruise" v Bratislave. Loď bude sprevádzať podujatie "Limes Day", ktoré je tradične organizované na propagáciu rímskych pamiatok v Bratislave. V súvislosti s veľkou výstavou s názvom "Rimania a Slovensko", ktorá bola spustená v decembri 2021 v Historickom múzeu, je naplánovaných viacero podujatí.

Orol na Dunajskom festivale antického dedičstva, Bulharsko, Svishtov, Rímska pevnosť Novae, jún 2022

Festival antického dedičstva Orol na Dunaji sa koná každý rok v meste Svishtov od 10. do 12. júna. Zúčastňuje sa na ňom viac ako 300 hercov historických udalostí z Bulharska, Poľska, Talianska, Rumunska a Francúzska. Medzi inými sa zúčastňujú skupiny ako napríklad Prvá trácka kohorta a Prvá talianska légia, ktoré uskutočňujú rekonštrukcie historických udalostí. Festival sa koná v zachovalom vojenskom tábore Novae pri podunajskom meste Svishtov. Festival sa prvýkrát konal v roku 2008 a odvtedy sa stal tradíciou každoročne v máji alebo júni. Účastníci z rôznych krajín prezentujú v týchto dňoch úžasné predstavenia. Počas festivalu herci prezentujú antickú históriu - kultúru, životný štýl a vojenské konflikty medzi Rímom a obyvateľmi oblasti dolného Dunaja. Festival Orol na Dunaji sa stal popredným fórom, na ktorom sa zhromažďujú ľudia z celého Bulharska a z Európy, ktorí sa zaujímajú o históriu a antiku.

Festival „Oheň Dunaja“, júl 2022 – Tutrakan, Bulharsko

Jedno z najväčších letných podujatí na Dunaji sa koná každoročne koncom júla v parku na nábřeží mesta Tutrakan. Počas festivalu sa koná množstvo kultúrnych a športových podujatí. Posledný deň sa koná tradičná oslava rieky vrátane súťaží s rybárskymi loďami, plávaním cez Dunaj, kulinárskymi súťažami o najlahodnejšiu rybiu polievku, grilovanými rybami a najlepším receptom na prípravu rýb. Súčasťou podujatia sú animácie, výstavy a vonkajšie predstavenia hudobných a tanečných skupín. Organizátori festivalu každý rok pridávajú do programu nové prvky, ako sú jazdenie na skútroch, paragliding, plavby loďou medzi Tutrakanom a Oltenitou, opera pod holým nebom, atď.

Rockové koncerty zahrejú návštevníkov večer pred začiatkom svetelnej show na rieke – „Oheň Dunaja“ a veľkolepého ohňostroja.

Festival je veľmi atraktívny pre medzinárodné publikum a mnohí ľudia zo susedných krajín a Európy prichádzajú do mesta kvôli nemu.

NAVŠTÍVTE NÁS ONLINE

<http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/living-danube-limes>

@LivingDanubeLimes

@livingdanubelimes

@Living Danube Limes

@DanubeDtp

Interreg

EUROPEAN UNION

Danube Transnational Programme

Living Danube Limes

